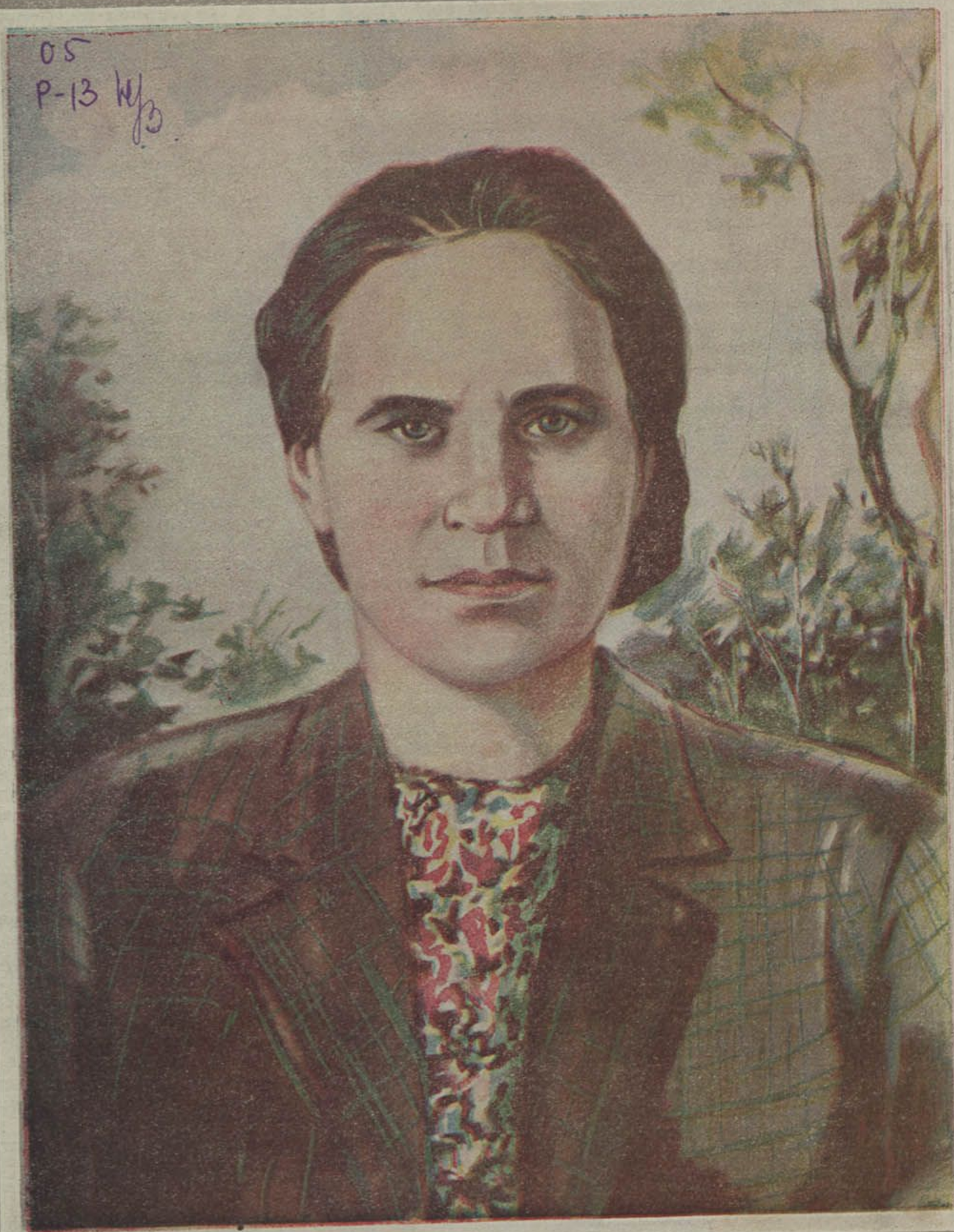

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 9

ВЕРАСЕНЬ

1950

КЛОПАТЫ КОМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ АБ СОВЕЦКІХ ЖАНЧЫНАХ

ЖАНЧЫНЫ нашай краіны — актыўныя ўдзельнікі сацыялістычнага будаўніцтва. Разам з усім савецкім народам беззаветна працуюць яны ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы, у культуры і навучы.

Савецкі лад і комуністычная партыя прымаюць усе меры да таго, каб уцягнуць жанчын у грамадска-вытворчую працу, далучыць іх да актыўнага ўдзелу ў грамадскім, палітычным і дзяржаўным жыцці краіны.

Сотні тысяч перадавых жанчын рэспублікі паказваюць узоры самаадданай працы. Перадавыя работніцы — а іх вельмі шмат на фабрыках і заводах — ужо выканалі свае пяцігадовыя планы, удасканалюць сваю кваліфікацыю, даюць выдатную якасць прадукцыі.

Растуць рады перадавікоў сельскай гаспадаркі. За павышэнне ўраджайнасці калгасных палёў усе большае колькасць жанчын рэспублікі ўдастойваецца высокіх урадавых узнагарод.

За гады савецкай улады дзесяткі тысяч жанчын Беларусі атрымалі вышэйшую і сярэднюю адукацыю і зараз працуюць урачамі, педагогамі, навуковымі работнікамі.

Але партыя і вялікі Сталін вучаць савецкіх людзей ніколі не спыняцца на дасягнутым, нястомна ісці наперад. У нас яшчэ не ўсе партыйныя, савецкія і комсамольскія арганізацыі вядуць сярод жанчын неабходную работу, недастаткова выкарыстоўваюць і вырашчваюць жаночыя кадры.

У сістэме Міністэрства мясцовай прамысловасці Беларусі зусім няма жанчын на пасадзе дырэктараў, галоўных інжынераў або тэхнолагаў. Вельмі мала жанчын на кіруючай рабоце на прадпрыемствах Міністэрства лёгкай прамысловасці. На Віцебскім дыванава-плюшавым камбінапе сярод начальнікаў цэхаў няма ніводнай жанчыны. Адчуваецца, што тут не жадаюць вылучаць жанчын на кіруючую работу. Тое-ж самае можна сказаць і аб тэкстыльна-трыкатажнай прамысловасці, дзе дырэктарамі працуюць толькі дзве жанчыны.

Асабліва мала жанчын на кіруючай савецкай рабоце ў аблвыканкомах і райвыканкомах. Мала і стар-

шынь сельскіх саветаў, старшынь калгасаў. Факты гавораць аб тым, што многія сельскія саветы і калгасы, якія ўзначальваюцца жанчынамі, з'яўляюцца перадавымі ва ўсіх галінах работы.

Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі нядаўна прыняў пастанову «Аб мерах па палепшанню работы сярод жанчын і вылучэнню іх на кіруючую работу». ЦК КП(б)Б лічыць, што «сярод жанчын ёсць значны рэзэрв для вылучэння на розныя ўчасткі кіруючай работы». Неабходна сістэматычная і глыбокая работа партыйных, савецкіх і комсамольскіх арганізацый, каб у поўнай меры скарыстаць гэты рэзэрв.

Партыя патрабуе, каб паўсямесна была ўдзелена вялікая ўвага палітычнай і агульнай адукацыі жанчын, павышэнню іх дзелавой кваліфікацыі, палепшанню бытавога абслугоўвання.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі абавязвае партыйныя, савецкія, комсамольскія і гаспадарчыя арганізацыі ўжо ў 1950 годзе дабіцца «нарэннага пералому ў справе смелага вылучэння жанчын на кіруючую работу, забяспечваючы строга індывідуальны падыход, улічваючы іх палітычныя і дзелавыя якасці. Работу па вылучэнню жанчын трэба разглядаць не як чарговую кампанію, а як важнейшае мерапрыемства партыі, якое неабходна ажыццяўляць штодзённа».

Партыя і ўрад удзяляюць велізарную ўвагу пытанням аховы мацярынства і дзяцінства. У нашай рэспубліцы не мала зроблена для аднаўлення работы дзіцячых яслей і садоў, на-варварску знішчаных фашысцкімі захопнікамі. Аднак работа дзіцячых устаноў намнога адстае ад узрослых патрабаванняў насельніцтва. У Мінску, Віцебску, Магілёве і іншых гарадах не ўсе маці, занятыя на рабоце, могуць аддаць сваіх дзяцей у яслі або дзіцячыя сады. Сродкі, аднушчаныя дзяржавай для новага будаўніцтва, часта не выкарыстоўваюцца. Многія дырэктары буйных прадпрыемстваў мала клапацяцца аб рабоце дзіцячых устаноў.

Друкарня імя Сталіна ў Мінску мела да вайны свой дзіцячы сад, а зараз яна не мае ні сада, ні яслей, хоць колькасць работніц значна па-

вялічылася. Ці ведае дырэктар тав. Вержбаловіч, дзе і як выхоўваюцца дзеці работніц друкарні?

У рабоце дзіцячых устаноў могуць многа дапамагчы актывісты. Дэлегацыя сходы і жонсаветы павінны дабівацца ўзорнага догляду за дзецьмі, сачыць за тым, каб поўнасьцю і эфектыўна выкарыстоўваліся сродкі для будаўніцтва дзіцячых устаноў. Каму, як не жаночаму актыву, трэба клапаціцца і аб тым, каб пры клубах, кінатэатрах былі арганізаваны дзіцячыя пакоі, каб працуючая маці магла спакойна паслухаць лекцыю, паглядзець новы фільм, пачытаць свежую газету.

Вялікае значэнне мае работа камунальна-бытавых устаноў. Як многа каштоўнага часу траціць жанчына на мыццё бялізны, прыгатаванне яды і іншыя хатнія работы! У Мінску і то цяжка здаць бялізну ў пральню. Пры вялікіх дамах і інтэрнатах амаль няма пральняў, дзе можна было-б хутка памыць бялізну. Не наладжаны ў нас і масавы выраб прадметаў хатняга ўжытку, якія палегчаюць працу жанчын. Дрэнна пастаўлена работа па арганізацыі грамадскіх сталовых. І ў гэтай справе жанчыны-актывісты закліканы прыйсці на дапамогу партыйным, савецкім і гаспадарчым арганізацыям.

Цэнтральны Камітэт КП(б)Б адзначае, што незадавальняюча пастаўлена работа сярод жанчын заходніх абласцей. Асабліва дрэнна выдзецца сярод іх прапаганда калгаснага ладу. Работу сярод жанчын заходніх абласцей неабходна карэнным чынам палепшыць. Нядаўна ў заходніх абласцях праведзены выбары дэлегатак. Рады дэлегатак папоўніліся маладымі калгасніцамі, стаханавцамі фабрык і заводаў. Партыйныя арганізацыі закліканы штодзённа кіраваць іх работай. Дэлегаткі — вялікі рэзэрв для выхавання жаночага актыва.

Пастанова Цэнтральнага Камітэта КП(б) Беларусі «Аб мерах па палепшанню работы сярод жанчын і вылучэнню іх на кіруючую работу» з'яўляецца яшчэ адной праявай няспынных клопатаў нашай партыі аб жанчынах. Жанчыны Беларусі адкажуць на гэта самаадданай працай у імя далейшага працвіцання нашай вялікай Радзімы.

На першай старонцы вокладкі — дэпутат Вярхоўнага Савета СССР Паўліна Вікенцьеўна Сняжко, старшыня калгаса імя Варашылава Ільянскага раёна Маладзечанскай вобласці.

РАБОТНИЦА І СЯЛЯНКА

ГОД ВЫДАНИЯ ДВАЦЦАЦЬ ШОСТЫ

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

ВЫДАНИЕ
ЦК КП(б)Б

9

Верасень 1950

У Цэнтральным Камітэце КП(б) Беларусі

АБ МЕРАХ ПА ПАЛЕПШАННЮ РАБОТЫ СЯРОД ЖАНЧЫН І ВЫЛУЧЭННЮ ІХ НА КІРУЮЧУЮ РАБОТУ

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі разглядаеў пытанне аб мерах па палепшанню работы сярод жанчын і вылучэнню іх на кіруючую работу.

ЦК КП(б)Б адзначаў, што за перыяд будаўніцтва соцызлізма ў нашай краіне, у выніку ажыццяўлення дэкрэта Совецкай улады аб роўнапраўі жанчын, што-дзённых клопатаў большэвіцкай партыі, жанчыны сталі вялікай і ўплывовай сілай у нашай дзяржаве. Ажыццяўляючы ленінска-сталінскую нацыянальную палітыку, кампартыя Беларусі вырасіла і далучыла да актыўнай грамадска-палітычнай, партыйнай і дзяржаўнай работы вялікую колькасць жанчын.

Жанчыны Беларусі самааддана змагаліся з ворагам у гады Вялікай Айчыннай вайны, праявіўшы сябе як налімынны патрыёткі нашай соцызлістычнай Радзімы. У пасляваенны перыяд яны прымаюць актыўны ўдзел у аднаўленні і развіцці народнай гаспадаркі рэспублікі. У Беларусі налічваецца дзесяткі тысяч жанчын-спецыялістаў з вышэйшай і спецыяльнай сярэдняй адукацыяй. Сярод жанчын ёсць значны рэзерв для вылучэння на розныя ўчасткі кіруючай работы.

Побач з гэтым Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі адзначаў, што партыйныя, савецкія, комсамольскія, профсаюзныя і гаспадарчыя арганізацыі рэспублікі не аддаюць дастатковай увагі пытанням вылучэння жанчын на кіруючую работу. Мала працуе жанчын на кіруючай партыйнай рабоце. Асабліва незадавальняюча абстаіць справа з вылучэннем жанчын у савецкі і гаспадарчы апарат. Толькі адна жанчына працуе старшынёй райвыканкома, адна — сакратаром аблвыканкома і ні адна — старшынёй або намеснікам старшыні аблвыканкома. Зусім недастатковая колькасць жанчын працуе старшынямі сельскіх Саветаў. З 2.677 старшын сельсаветаў толькі 89 жанчын. Зменшылася ў рэспубліцы колькасць жанчын, якія працуюць старшынямі калгасаў.

Вельмі мала жанчын сярод кіруючых работнікаў прамысловасці. У тэкстыльна-трыкатажнай прамысловасці, дзе пераважае жаночая праца, дырэктарамі прадпрыемстваў працуюць дзве жанчыны. У харчовай прамысловасці на пасту дырэктараў прадпрыемстваў —

усяго толькі чатыры жанчыны. Сярод дырэктараў МТС — толькі адна жанчына.

Незадавальняюча пастаўлена ў міністэрствах і ведамствах работа па падрыхтоўцы спецыялістаў масавых прафесій у прамысловасці, будаўніцтве і сельскай гаспадарцы з ліку жанчын.

Вельмі невялікая колькасць жанчын у рэспубліцы на кіруючай рабоце тлумачыцца няўважлівымі адносінамі да іх вылучэння з боку асобных партыйных і савецкіх арганізацый, адсутнасцю работы па павышэнню іх дзелавой кваліфікацыі і недастатковай дапамогай ім у практычнай дзейнасці.

ЦК КП(б)Б адзначаў, што з боку міністэрстваў і ведамстваў не праяўляецца належных клопатаў аб стварэнні неабходных умоў працуючым жанчынам. У радзе абласцей і раёнаў рэспублікі вельмі недастатковая сетка дзіцячых устаноў, што адбіваецца на актыўным удзеле жанчын у прамысловай і сельскагаспадарчай працы, на іх грамадска-палітычнай дзейнасці. Так, на гораду Мінску ёсць факты адмовы працуючым мацярам у прыёме іх дзяцей у дзіцячыя ўстановы. Наяўныя дзіцячыя сады і яслі часта размешчаны ў непрыстасаваных памяшканнях. У радзе раёнаў рэспублікі будынкі дзіцячых садоў і ясляў, занятыя ведамствамі і жылцамі, да гэтага часу не вызвалены. У Мінску, Віцебску, Магілёве і Гродна адпускаемыя сродкі па дзяржбюджэту на гэтыя мэты з года ў год не асвойваюцца. Незадавальняюча выконваюцца рашэнне Савета Міністраў БССР ад 14 ліпеня 1949 года «Аб мерапрыемствах па расшырэнню сеткі дзіцячых устаноў і радзільных дамоў і палепшанню іх работы» і настанова ЦК КП(б) Беларусі ад 14 сакавіка 1950 года «Аб мерах палепшання аховы здароўя дзяцей у Беларускай ССР».

Зусім дрэнна пастаўлена работа па арганізацыі грамадскіх сталовых, пральней, рамонтна-пашывачных майстэрняў і іншых прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання.

Незадавальняюча наладжана работа сярод жанчын заходніх абласцей, асабліва слаба відзецца сярод іх прапаганда калгаснага ладу. Мала прыцягваюцца жанчыны да грамадска-палітычнай дзейнасці. У радзе аб-

ласцей і раёнаў нездавальняюча праводзяцца дэлегацкія сходы. Марудна ліквідуецца непісьменнасць і маланісьменнасць сярод жанчын заходніх абласцей рэспублікі.

Адной з прычын нездавальняючай работы сярод жанчын заходніх абласцей з'яўляецца адсутнасць належнай увагі і дапамогі ім з боку аддзелаў ЦК КП(б)Б, абкомаў, гаркомаў і райкомаў КП(б)Б.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі пастанаўляе:

Лічыць адной з важнейшых задач партыйных арганізацый Беларусі больш смелае вылучэнне на кіруючыя пасты сацыялістычнага будаўніцтва перадавых жанчын, якія праявілі сябе на практычнай рабоце.

ЦК КП(б)Б абавязвае абкомы, гаркомы і райкомы КП(б)Б узмацніць увагу ўсіх партыйных арганізацый да палепшання работы з жаночым актывам, неаслабляючы займацца вырошчваннем кіруючых кадраў з жанчын, рашуча пераадольваючы маючую месца ў асобных партарганізацыях недаацэнку гэтай справы.

Абкомы, гаркомы і райкомы КП(б)Б абавязаны сістэматычна праводзіць сярод жанчын масава-палітычную і культурна-асветную работу, пастаянна развіваць і ўмацоўваць у іх пачуццё савецкага патрыятызма і гордасці за сваю вялікую Радзіму, павышаць іх палітычную свядомасць і вытворчую актыўнасць, пазіроўваючы яе на ўсямернае ўмацаванне будаўніцтва камунізма ў нашай краіне.

Аддзелу прапаганды і агітацыі ЦК КП(б)Б даручана ў месячны тэрмін распрацаваць тэматыку правядзення сярод жанчын лекцый і дакладаў на грамадска-палітычныя, вытворчыя і навукова-асветныя тэмы.

Аддзелу прапаганды і агітацыі, аддзелу партыйных, профсаюзных і комсамольскіх органаў ЦК КП(б) Беларусі, абкомам, гаркомам і райкомам партыі прапанавана з мэтай павышэння агульнаадукацыйнага і ідэйна-палітычнага ўзроўню жанчын забяспечыць шырокае ўцягненне актывістак у сетку партыйнай асветы — палітшколы, гурткі, партыйныя школы, семінары, вярчэрні ўніверсітэтаў марксізма-ленінізма, вярчэрні агульнаадукацыйныя школы, тэхнікумы, ВНУ, заочнае навучанне.

ЦК КП(б)Б даручыў аддзелу партыйных, профсаюзных і комсамольскіх органаў у бліжэйшы час унесці на бюро ЦК канкрэтныя прапановы аб вылучэнні на кіруючыя пасты ў рэспубліканскія партыйныя, дзяржаўныя, профсаюзныя і комсамольскія органы жанчын, якія накіравалі сябе на практычнай партыйнай і дзяржаўнай рабоце.

Абкомам, гаркомам і райкомам КП(б) Беларусі прапанавана падараваць і рэкамендаваць жанчын на работу ў якасці старшын і намеснікаў старшын аблвыканкомаў, сакратароў абкомаў, гаркомаў і райкомаў КП(б)Б, старшын і намеснікаў старшын выканкомаў гарадскіх і раённых Соведаў дэпутатаў працоўных.

ЦК КП(б)Б абавязвае партыйныя, савецкія, профсаюзныя, комсамольскія і гаспадарчыя арганізацыі дабіцца ў 1950 годзе карэннага пералому ў справе смелага вылучэння жанчын на кіруючую работу, забяспечваючы строга індывідуальны падыход, улічваючы іх палітычныя і дзелавыя якасці. Работу па вылучэнню жанчын трэба разглядаць не як чарговую кампанію, а як важнейшае мерапрыемства партыі, якое неабходна ажыццяўляць штодзённа.

Партыйныя і савецкія арганізацыі абавязаны звярнуць сур'ёзную ўвагу на рашучае вылучэнне жанчын

на кіруючую работу ў прамысловасці, на транспарце і ў сельскай гаспадарцы ў якасці дырэктараў і намеснікаў дырэктараў прадпрыемстваў, начальнікаў цэхаў, начальнікаў чыгуначных станцый, старшын калгасаў, брыгадзіраў, загадчыкаў жывёлагадоўчых ферм, дырэктараў і намеснікаў дырэктараў МТС і саўгасаў.

Партарганізацыям і дырэктарам ВНУ, прэзідыуму Акадэміі навук БССР прапанавана аказваць штодзённую дапамогу навуковым работнікам з жанчын у павышэнні іх навуковых ведаў і атрымання вучоных ступеней, усямерна далучаючы іх да актыўнай грамадскай і партыйна-палітычнай работы.

Аддзелу прапаганды і агітацыі ЦК КП(б)Б сумесна з прэзідыумам Акадэміі навук БССР і рэктарату Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта даручана распрацаваць мерапрыемствы, якія забяспечылі б павелічэнне колькасці жанчын пры прыёме ў аспірантуру, дактарантуру, а таксама павелічэнне колькасці асістэнтаў, лабарантаў і другіх навуковых работнікаў у навукова-даследчых інстытутах з асяроддзя жанчын.

ЦК КП(б)Б абавязвае аддзел прапаганды і агітацыі, аддзел партыйных, профсаюзных і комсамольскіх органаў ЦК КП(б)Б, палітсектар Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР, сельгасадзел і аддзел па рабоце сярод жанчын ЦК КП(б)Б падрыхтаваць і правесці рэспубліканскую нараду жанчын-актывістак.

Міністэрствы асветы (тав. Саевіч), аховы здароўя (тав. Інсараў), лёгкай прамысловасці (тав. Сапункевіч), Упраўленне прамкааперацый пры Совеце Міністраў БССР (тав. Жукоўскі) абавязаны ў месячны тэрмін распрацаваць мерапрыемствы па павелічэнню сеткі дзіцячых устаноў, прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання, распрацаваць мерапрыемствы па ахове працы і палепшэнню бытавых умоў працуючых жанчын. План гэтых мерапрыемстваў разглядаецца ў ЦК КП(б)Б.

Абкомы, гаркомы і райкомы КП(б)Б заходніх абласцей абавязаны рашуча палепшыць работу сярод жанчын, узмацніць прапаганду калгаснага ладу сярод іх, наладзіць рэгулярную работу дэлегацкіх сходаў работніц і сялянак з тым, каб яны сталі сапраўднай школай камуністычнага выхавання.

ЦК КП(б)Б даручыў сельскагаспадарчаму аддзелу ЦК КП(б)Б (тав. Брасікаву) і Міністэрству сельскай гаспадаркі БССР (тав. Касцюку) у месячны тэрмін унесці прапановы аб падрыхтоўцы механізатарскіх кадраў з жанчын — механікаў, электрамеханікаў, брыгадзіраў па механізацыі жывёлагадоўлі, трактарыстаў і іншых прафесій.

Міністэрству гандлю БССР (тав. Геліну) прапанавана ў месячны тэрмін унесці прапановы ў Совет Міністраў БССР аб павелічэнні розных вырабаў дзіцячага асартыменту (адзенне, абутак, цапкі).

Совету Міністраў БССР прапанавана разглядаць пытанне аб адбудове жылых дамоў і перасяленні з застаўшыхся зямлянак сем'яў загінуўшых воінаў і партызан.

ЦК КП(б)Б абавязвае партыйныя, савецкія, профсаюзныя, комсамольскія і гаспадарчыя арганізацыі няўхільна кіравацца ўказаннямі ЦК ВКП(б) па пытанню вырошчвання і вылучэння жанчын на кіруючую работу ва ўсе галіны народнай гаспадаркі рэспублікі.

Абкомам, райкомам і гаркомам КП(б)Б прапанавана абмеркаваць гэтак рашэнне ЦК КП(б)Б і прыняць канкрэтныя меры па яго выкананню.

У АДЗІНАЙ СОВЕЦКАЙ ДЗЯРЖАВЕ

У ВЕРАСНІ 1939 года ў жыцці беларускага народа адбылася вялікая гістарычная падзея. Працоўныя заходніх і ўсходніх абласцей уз'ядналіся ў адзінай савецкай беларускай дзяржаве.

Два дзесяцігоддзі народы заходніх абласцей Беларусі падвяргаліся жорсткаму нацыянальнаму і сацыяльнаму ўціску. Правіцелі буржуазнай Польшчы пазбаўлялі беларускі народ палітычных правоў. У галіне эканомікі знарок стрымлівалі развіццё прамысловасці. З года ў год скарачалася колькасць прадпрыемстваў, расла колькасць беспрацоўных. Асабліва цяжкім было становішча жанчыны-работніцы. Нечалавечая эксплуатацыя на капіталістычнай фабрыцы, 12—16-гадзінныя рабочы дзень, жабрацкая аплата, адсутнасць медыцынскай дапамогі, водпуску на цяжарнасці заўчасна падрывалі здароўе. Не лягчэй жылося і працоўнай сялянцы.

Палітычна бяспраўнае беларускае насельніцтва падвяргалася і жорсткаму нацыянальнаму прыгнечанню.

Польская буржуазія і памешчыкі ўсімі сіламі імкнуліся ператварыць Заходнюю Беларусь у сваю калонію.

Верасень 1939 года прынёс вызваленне працоўным заходніх абласцей, за якое яны змагаліся два дзесяцігоддзі. Савецкая ўлада стварыла ўсе ўмовы для шчаслівага жыцця. Пад кіраўніцтвам партыі большэвікоў, пры брацкай дапамозе ўсіх народаў Савецкага Саюза яны пвёра і ўпэўнена сталі на шлях сацыялістычнага жыцця. За мінулыя 11 год непазнавальна змяніліся гарады і сёлы заходніх абласцей рэспублікі. Савецкая дзяржава штогод адпускае велізарныя сродкі на будаўніцтва прамысловых прадпрыемстваў, культурнаасветных і бытавых устаноў, школ, інстытутаў, больніц, дзіцячых садоў і яслей у заходніх абласцях. За пасляваенны час тут вырастае шмат фабрык і заводаў. Працоўнае сялянства, пераканаўшыся ў перавагах калектывнага выдзялення гаспадаркі, рашуча становіцца на шлях новага, калгаснага жыцця.

З ростам і ўмацаваннем калгасаў у дамы калгаснікаў прыйшлі культура і заможнасць. Вось што піша ў рэдакцыю Мар'я Федасюк з калгаса «Новы шлях» Кобрынскага раёна:

«Наш калгас першым у раёне разлічыўся з дзяржавай, засыпаў насенне і выдаў авансам на працадзень па 3 кг збожжа. Я з мужам атрымалі авансам 60 пудоў жыта і 12 пудоў ячменю. А свінарка Кундас Тацяна з сям'ёй атрымала 120 пудоў хлеба. І гэта толькі за працадні па 1 жніўня. З папярэдніх разлікаў відаць, што нашы калгаснікі атрымалі ў гэтым годзе да 7 кг жыта на працадзень».

Мар'ю Пракоф'еўну радуе не толькі важкі працадзень, але і ўся багатая арцельная гаспадарка.

«За 1949—1950 год, — піша яна, — пабудавалі мы дзве канюшні, два кароўнікі, цялятнік, свінарнік, два свірны, кухню, ток, гараж для пажарных машын. Будаўніцтва прадаўжаецца. Калгас набыў дзве жніяркі-самаскідкі, касілку, дзве бульбакапалкі, дыскавую сеялку і адклаў 12 тысяч рублёў для набыцця грузавой аўтамашыны».

Аб шчаслівым жыцці паведамляе селькорка Ганна Юнцэвіч з калгаса імя Сталіна Стаўбцоўскага раёна:

«Я бязмежна рада, што жыву ў калгасе і не ведаю гора-бяды. Працую старанна і зарабляю шмат. У мінулым годзе мая сям'я выпрацавала 1104 працадні і атрымала па 2,7 кг збожжа, па 5,8 кг бульбы і 1,5 руб. грашыма на кожны працадзень. Сёлета ўраджай яшчэ багацейшы і прыбытак будзе большы».

Сталінская Канстытуцыя дала працоўным заходніх абласцей права на працу, адпачынак, адукацыю, на ўдзел у кіраванні дзяржавай, зрабіла іх роўнапраўнымі грамадзянамі вялікага Савецкага Саюза.

Поўным роўнапраўем з мужчынамі карыстаюцца раней забітыя і бяспраўныя жанчыны заходніх абласцей Беларусі. Разам з усімі дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР на сесіях у Крэмлі вырашаюць дзяржаўныя пытанні лепшыя дочки беларускага народа—Сняжко Паўліна Вікенцьеўна, Бертэль Вольга Андрэеўна, Гаўрылюк Ефрасіння Міхайлаўна, Грэцкая Лідзія Андрэеўна, Паляшчук Ганна Антонаўна, Кумец Ганна Трафімаўна.

Дзякуючы савецкай уладзе, тысячы жанчын заходніх абласцей за кароткі час здолелі прайсці велізарны шлях у сваім развіцці, стаць актыўнымі будаўнікамі кунізму. Партыя большэвікоў, савецкая дзяржава, вялікі Сталін зрабілі ўсё

Зінаіда Жулёва, ткачыха Гродзенскага тонкасукоднага камбіната, стаішы на стаханавскую вахту міру, выконвае норму на 120 процантаў пры выдатнай якасці прадукцыі

Фото Л. Аркадзіна

Герой Соцыялістычнай Працы Анісія Фамінішка Гецман — званнявая калгаса імя Варашылава Стаўбцоўскага раёна Баранавіцкай вобласці.

магчымае для таго, каб як найхутчэй далучыць іх да актыўнага гаспадарчага, палітычнага, культурнага і грамадскага жыцця. Жанчыны адыгрываюць вялікую ролю і ў прамысловасці, і ў сельскай гаспадарцы, і ў культурным будаўніцтве. Сотні тысяч жанчын ліквідавалі сваю непісьменнасць. Многія за 11 год паспелі атрымаць адукацыю і заняць адказныя пасты.

Калгасны лад стварыў жанчыне неабмежаваны магчымасці для развіцця творчых сіл і арганізацыйных здольнасцей. Жанчыны-сялянкі аказваюць вялікую дапамогу ў стварэнні і арганізацыйным умацаванні калгасаў. Яны паказваюць узоры соцыялістычных адносін да працы. У заходніх абласцях Беларусі німала калгасніц, узнагароджаных за самаадданую працу ордэнамі і медалямі. Хто ў нас не ведае Праскоўю Лазараўну Калолу — Героя Соцыялістычнай Працы або двойчы ордэнаноску Ганну Андрэеўну

Стасюк з калгаса імя Сталіна Жабінкаўскага раёна. Высокай урадавай узнагароды — ордэна Леніна — удастоены калгасніцы Гузюк Аляксандра Іосіфаўна з калгаса «Перамога» Кобрынскага раёна, Афанасенка Палагея з калгаса імя Варашылава Стаўбцоўскага раёна і многія іншыя. Нядаўна Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР выдаў Указ аб прысваенні звання Героя Соцыялістычнай Працы Анісіі Фамінішне Гецман з калгаса імя Варашылава Стаўбцоўскага раёна і Мар'і Ягораўне Мялешчанка з саўгаса «Станіславава» Гродзенскай вобласці.

Грандыёзныя перамены адбыліся ў лёсе працоўных заходніх абласцей Беларусі пасля ўз'яднання. У адзінай, дружнай сям'і беларускі народ пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і любімага таварыша Сталіна будзе новае, светлае жыццё, імя якому — камунізм!

17 верасня збылася нарада беларускага народа аб уз'яднанні ў адзінай Беларускай савецкай дзяржаве. Успамінаю незабыўныя вераснёўскія дні 1939 года — і радаснае хваляванне, пачуццё бязмежнай удзячнасці большэвіцкай партыі і савецкаму ўраду ахапляе мяне.

Я саджуся за прыбраны стол, пераглядаю свежыя нумары газет, яшчэ раз перачытваю Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Якая радасць! Мне, простае сялянцы, якую паны-абшарнікі і зачалавека не лічылі, прысвоена званне Героя Соцыялістычнай Працы. Якое шчасце жыць у наш вялікі сталінскі век! Якая радасць цешыцца плёнам працы на сябе, на калгас, на Радзіму!

Я доўга гутару аб гэтым з дзецьмі і мужам, аглядаюся на пройдзеныя шляхі, успамінаю горкае мінулае. Цяжка жылося працоўнаму чалавеку пад уціскам польскіх памешчыкаў і капіталістаў. Праз дзіравую страху старэнькай хаціны свяцілася гора, беднасць, нястача.

Ужо з васьмі год пайшла ў свет шукаць заробку. Працавала нянькай, а паднялася крыху — пайшла да паноў-абшарнікаў падзёншчыцай. Для іх жала і малаціла ўраджай, даглядала жывёлу і ездзіла ў лес па дровы, сушыла сена і палала грады.

Вышла замуж. А ў мужа зямлі, як і ў майго бацькі, — поўгектара. І ўжо ўдваіх з мужам шукалі мы кавалка хлеба ў падзёншчыне.

У верасні 1939 года здзейсніліся мары аб свабодзе і шчасці, засвяціла нам сонца з Усходу. Прышла Савецкая Армія і навак і вызваліла нас з няволі, дапамагла ўз'яднацца з адзінакроўнымі братамі.

З радасным уздымам пачыналі мы будаваць свабоднае жыццё. Арганізаваліся ў калгас і першымі пачалі разрываць межы сваіх вузенькіх загончыкаў, гаспадарыць на былой панскай зямлі.

Але пачалася вайна. Нямецка-фашысцкія захопнікі ўшчэнт зруйнавалі гаспадарку маладога калгаса. Тады я з мужам пайшла ў лясы да партызан, каб са зброяй у руках помсціць ненавісным захопнікам.

Скончылася вайна — і мы зноў у Вялікім Двары. Аднаўляем калгас, набываем жывёлу, будземся, наводзім парадак на палях.

Пяць год мірнай працы непазнавальна змянілі аблічча колішніх вялікадворскіх батракоў і варацішкаўскай беднаты. Разам з людзьмі змянілася і ўся вёска.

Прыемна прайсціся цяпер па калгаснай сядзібе, паглядзець на адбудаваныя фермы і гумны, на прасторныя дамы калгаснікаў. Да нас, у Вялікі Двор, прыязджаюць цяпер суседзі павучыцца. Яны бачаць, як вырасла наша арцельнае багацце. Пяць год назад, калі мы браліся аднаўляць гаспадарку, у нас было толькі 30

сем'яў. Сёння ў нашым калгасе 273 гаспадаркі, больш 1500 гектараў ворнай зямлі, 180 гектараў сенажаці. Пасадзілі малады сад, гадуем рыбу, развіваем гародніцтва, маем сваіх пчол.

На нашых фермах — 110 галоў рагатай жывёлы, больш 150 свіней, 195 авечак, гусі, куры, качкі. У новых прасторных хлявах стаяць аўтапаілікі. Доім кароў, стрыжэм авечак з дапамогай электрычнасці.

У нас свая электрастанцыя і лесанілка, багата розных сельскагаспадарчых машын, дзве аўтамашыны. У дамах гучыць радыё — у калгасе свой радыёвузел. Ёсць у нас і добрая школа, і прыгожы двухпавярховы клуб з вялікаю залай на 300 месц, сцэнай, некалькімі пакоямі для культурнага адпачынку.

Праца стала радаснай і карыснай. Памаладзелі людзі. Летась 9 нашых калгасніц атрымалі ўрадавыя ўзнагароды за высокі ўраджай збожжа. Мне за высокі ўраджай ільну прысвоена званне Героя Соцыялістычнай Працы. А сёлета мы знялі яшчэ лепшы ўраджай ільну і не з 10 гектараў, а з усіх сарака.

Нядаўна мы паслалі ліст да сялян-аднаасобнікаў Стаўбцоўскага раёна. Расказалі ім, як жывуць цяпер у калгасе былыя беднякі і батракі. Як бядняк Мікалай Гудко толькі ў калгасе змог пабудаваць сабе новы дом і зажыць у дастатку. Як у батрака Рыгора Чатыркі, які не меў ні кала, ні двара, цяпер свеціць лампачка Ільіча, гаворыць радыё, а хлеба на прападні ён зарабляе штогод па 200 і 250 пудоў. Працадзень-жа ў нас — 4 кілограмы збожжа, 5 кілограмаў бульбы, гародніна, грошы.

Сёлета сабралі мы 100-пудовыя ўраджаі збожжа ды па 10 цэнтнераў ільновалакна з гектара. І гэтым мы ганарымся перад суседзямі. У лісце да ўсіх аднаасобнікаў раёна мы заявілі:

«Светлым і радасным стала наша жыццё. Яшчэ святлей і радасней яно будзе заўтра. Уступайце і вы ў калгасы, выходзьце на шырокія прасторы жыцця!»

Анісія ГЕЦМАН,
Герой Соцыялістычнай Працы,
звенявая на ільну.

Калгас імя Варашылава
Стаўбцоўскага раёна.

На здымку: Школа-дзесцігодка ў калгасе імя Варашылава.

Фото І. Шышко

Родная советская улада

ДЛЯ мене, як і для ўсіх працоўных заходніх абласцей Беларусі, 17-е верасня заўсёды будзе яркім днём шчасця. У гэты дзень савецкі народ працягнуў нам руку брацкай дапамогі. Мы ўвайшлі поўнапраўнымі грамадзянамі ў адзіную многанациональную савецкую сям'ю.

Катаржная работа на паноў, знясільваючая праца на фабрыкантаў, забітае, беспрасветнае жыццё — атышлі ў мінулае. Советская ўлада прынесла сапраўдную свабоду і шчасце, абудзіла нас да жыцця. Вось чаму яна стала для нас роднай.

У дзяцінстве я не ведала, што такое вясёлыя гульні. Памятаю, было мне адзінаццаць гадоў, калі бацька не пусціў больш у школу.

— Распісання, дачушка, умееш і хопіць. — сказаў ён. — Вучыцца можна багачам, а мы і хлеба не маем. Пойдзем працаваць.

Так на гэтым і закончылася мая адукацыя. Я хадзіла падзеішчыцай, няньчыла дзяцей, і з заздраццю глядзела на дзяцей, якія ішлі ў школу.

Да 1939 г. Глыбокае было гандлёвым гарадком і месцам, дзе польская шляхта рыхтавала сваіх разведчыкаў і шпіёнаў. У цэнтры ўзвышаліся касцёлы: іх абступалі магазіны, крамы, дамы купцоў. Ні беларускіх школ, ні кіно, ні дзіцячых ясляў і садоў, ні бясплатных больніц — нічога гэтага не было. На некалькіх маленькіх ільнофабрыках амаль уся апрацоўка ільну праводзілася ўручную.

Жанчыны і дзеці па дванаццаць-чатырнаццаць гадзін стаялі з трэпаламі ў руках у поўнёмных, сырых памішканнях. У наветры пыл стаяў сцупом, і рабочыя дыхалі ім, бо гаспадар не хацеў траціцца на ўстройства вентыляцыі. Праз пяць-шэсць год такой працы ў рабочага з'яўляліся сухоты, і яго выганялі з работы.

Настаў і для мене час ісці на фабрыку. Працавала з раніцы да позняга вечара. Ні сталовай, ні буфета для нас не было. Бывала, прысядзеш на кастру ад ільна, з'ясі сухі кавалак хлеба, зап'еш валою і зноў за работу. Дамоў ледзь дацягвала ногі.

Праходзілі гады, а з імі сіла і маладосць. Рабочыя сохлі, хварэлі, а медыцынскай дапамогі не было. Захварэў і мой муж на сухоты. Аднойчы пабегла я за ўрачом, а ён ісці не хоча.

— Пяць злых занадзіш? — пытае.

— Акуль мне, — кажу, — узяць такія грошы?

Так і не пайшоў.

Не дажыў мой муж да светлай пары. Калі ён памёр, я стала да ўсяго абыхавай. Не магла знайсці забыцця і ў рабоце.

8 Праз шаснаццаць дзён у наш гарадок увайшлі часці Чырвонай Арміі. Быў сонечны вераснёўскі дзень. Усе

На здымку: Я. П. Целяца (злева) і загадчык раённага аддзела культасветустаной Я. Г. Палоннікава на будаўніцтве дома культуры

Фота К. Якубовіча

гаражане вышлі на вуліцу. У іх вачах святлілася радасць. Маё сэрца забілася мацней: «Жыць! Буду жыць!» — настойліва цвярдзіла я, не зводзячы вачэй з дарогі, па якой ішлі савецкія танкі. Я ўпершыню ўбачыла партрэт роднага таварыша Сталіна.

У горадзе нашым забурліла жыццё. З'явіліся новыя, незнаёмыя мне словы: горсовет, комсамол. У мяне нібы крылі выраслі. Захацелася быць карыснай у будаўніцтве шчаслівага жыцця. Я ахвотна бралася за любую работу: была кур'ерам, учотчыкам аддзела працы ў горсавеце. І ўсюды выконвала абавязкі з чыстым сумленнем. Неяк спыталі мяне:

— Яўгенія Пятроўна, хочаце вучыцца?

Вучоба была марай усяго майго жыцця, але я баялася яе выказаць. Пры савецкай уладзе затоеныя думы ператварыліся ў рэчаіснасць.

Я паступіла на курсы фінансавых работнікаў. Скончыла іх і стала інспектарам, а потым і загадчыцай райфінадзела.

Советская ўлада выходзіла мяне, як кланчлівага маці, узнімала ўсё вышэй са ступенькі на ступеньку. За кароткі тэрмін я прайшла шлях ад кур'ера да загадчыка райфінадзела і намесніка народнага судзі.

У 1947 годзе ў маім жыцці адбылася вялікая падзея: я ўступіла ў рады камуністычнай партыі большавікоў.

Уручаючы мне партыйны білет, сакратар райкома сказаў:

— Вішную, Яўгенія Пятроўна! Цяпер вы — камуністка...

Гэтыя словы запалі мне ў душу, і калі ў рабоце даводзілася цяжка, гаварыла сабе: «Ты — камуністка і павінна зрабіць». Усведамленне высокай адказнасці перад партыяй напавала шмат сіл і энергіі.

Мачуі

Паўлюк ПРАНУЗА.

Добра помніш, як раней марнела,
Як павольна плыў за годам год;
Двор кулацкі, бо свайго не мела,
Хлеб батрацкі — не было свайго.

Раняць сэрца думкі-успаміны.
Тыя дні мінулі, нібы сны.
Не згінаюць больш на пана спіны
Твае дочки і твае сыны.

Ты вядзеш брыгаду ў поле
ранкам,
Над чыгункай сцелецца дымок,

Падыходзіць эшалон
к паўстанку:
— Добры дзень, мой дарагі сыноч!

У напрамку Мінска, да сталіцы,
Самалёт узняўся над сялом.
— У шчаслівы шлях, мая арліца!
І «По-2» хісне ў адказ крылом.

Радые ўключыш — веснік свету, —
Запаўняе музыка пакой,
І з тэатра Оперы й балета
Чуеш песні ты дачкі другой.

Сын малодшы на далёкім моры
Мір вартуе — штурман карабля,
Каб ніколі не згасалі зоры
Маяка праменнага — Крэмя.

Не пагасіць над Радзімай сонца
Дым барвовы новае вайны,
Бо ў цябе мільёны абаронцаў
Вось такіх, як дочки і сыны.

Запрашаеш сёння ўсіх на свята,
На свой хлеб і на сваё віно:
У калгасе к нам прышоў дастатак,
Аб якім мы марылі даўно.

На здымках: (у
аваля): калгасніца
сельгасарцелі імя
17 верасня Люб-
чанскага раёна Ба-
ранавіцкай воблас-
ці М. Чэрнік за
зборам табаку. Яе
калгас з 1,5 гекта-
ра атрымаў больш
15 ц. табаку; Ко-
муністкі калгаса
«Перамога» Луні-
нецкага раёна Пін-
скай вобласці
Т. Лушчык, Ю. Ка-
закова, М. Шара-
дзечкіна абмяр-
коўваюць пытанні
работы дзіцячых
ясляў.

Фото І. Шышко
і І. Рабіновіча.

У 1948 годзе, калі па ўсёй нашай краіне праходзілі
выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных,
землякі аказалі мне высокую чэсць — выбралі сваім
дэпутатам у раённы і гарадскі Саветы дэпутатаў пра-
цоўных.

Калі я даведалася, што на сесіі мяне выбралі стар-
шынёй горсовета, сэрца забілася птушкай, а на вочы
набеглі слёзы. Дома дала ім волю: прыпомніла змарна-
ваную маладосць, радавалася знойдзенаму шчасцю.

Прыпомніла, як жылі мае бацькі, як яны моцна ве-
рылі, што ключы ад шчасця бедняка страчаны. Тады
гаварылі: «Чые грошы — таго і ўлада». Так было
пры царызме, пры панах. А зараз я бачу, што Сталін
знайшоў ад шчасця ключы і аддаў іх народу. Гэтыя
ключы — савецкая ўлада.

Я ні на момант не забываю наказу выбаршчыкаў,
указанняў вялікага Сталіна: «Дэпутат — слуга на-
рода». Я ганаруся тым, што живу ў вялікай савецкай
сям'і.

Гляджу на свой горад і не пазнаю. Глыбокае стала
культурным раённым цэнтрам. Дзеці працоўных
вучацца ў двух сярэдніх школах і педагагічным вучы-
лішчы. У нас дзве бібліятэкі, кінатэатр, дом культуры.
Маем сваю прамысловасць: кансервавы, лесаніжны і
скураны заводы, промкамбінат і птушкакамбінат, млын,
электрастанцыю.

Усё насельніцтва Глыбокага, суседніх калгасаў, як
і ўсяго Савецкага Саюза, атрымлівае бясплатную
медыцынскую дапамогу. Маем больніцу на 140 месц;
пры ёй — разлізнае аддзяленне, рэнтгенаўскі кабінет,
паліклініка. Расшырана сетка дзіцячых устаноў: кан-
сультацыя, яслі, сад, дом дзіцяці. Для рабочых і служа-
чых, якія хочуць набыць адукацыю без адрыву ад
вытворчасці, адкрыта вячэрняя школа.

За апошнія два-тры гады ў горадзе пабудавана 237
індывідуальных дамоў. Будуецца новы дом культуры на
500 месц. На будаўніцтва дзяржавай адпушчана 346
тысяч рублёў. Акрамя таго, 156 тысяч асігнавана на
капітальны рамонт будынкаў і 86 тысяч на добраўна-
радкаванне горада.

Глыбокае ўпрыгожваюць зараз тры скверы, вялікі
стадыён. Жыхары маюць усе ўмовы для творчай
працы і культурнага адпачынку, чаго не было і не
магло быць пры панах.

Я. ЦЕЛІЦА.

старшыня выканкома Глыбоцкага горсовета дэпу-
татаў працоўных, Полацкай вобласці.

Я ШЧЭ тыдзень назад Верачка была здаровай. Хваробе спатрэбілася ўсяго некалькі дзён...

Маці Верачкі — маладая, але без часу пасівеўшая жанчына — амаль не плакала. Калі Валя глядзела ёй у твар, то адчувала нейкі незразумелы жах: вочы жанчыны былі як-бы перухомыя, ды і ўвесь твар быццам скамянеў. Яна не галасіла, не скардзілася, але жудасцю веяла ад яе маўчання.

І толькі на могілках, калі камкі мёрзлай зямлі забарабанілі гулка па дошках, маці прарэзліва ўскрыкнула:

— Дачушка мая! Ах, божа-ж мой, божа!

Калі вярталіся з могілак, Валя пачула, як маці Верачкі некалькі раз паўтарыла:

— Доктара... доктара не было!

Валя і Верачка сябравалі з маленства. Смерць сяброўкі глыбока ўразіла дзіцячы розум Валі. Доўгі час яна забывалася, што Вера памерла; хацелася пайсці да яе, паклікаць на гульні...

Валя чула ад дарослых, што Верачка, магчыма, і не памерла-б, калі-б яе агледзеў доктар.

— Мама, а чаму-ж доктара не прывезлі? — спыталася неяк Валя, з трывогай і напружаннем чакаючы адказу.

Маці прамовіла не адразу і быццам нехаця.

— У Верачкінай маці не было грошай, а дактары лечыць толькі тых, хто мае грошы.

— Значыць, Верачка памерла толькі таму, што ў іх не было грошай!

Гэтае адкрыццё балюча ўразіла Валю. У яе ўяўленні дактары рысаваліся злымі, нядобрымі людзьмі.

Тады яшчэ ў вёсцы Тарасавічы Мірскага раёна не ведалі, што такое савецкая ўлада. З болем і горыччу ўспамінае Валя сумныя гады свайго дзяцінства...

...Старая хацінка з цёмнымі акенцамі, нізкая сталю, жабрацкім абсталяваннем. У дзяцей — непазбыўная думка аб тым, каб як наесціся ўволю. Заўсёды пахмурны, заклапочаныя твары дарослых. Заўжды адны і тыя-ж размовы — аб хлебе.

Але дзяцінству ўласціва адна цудоўная рыса — марыць. І Валя марыла: якое шчасце стаць доктарам! Пры гэтай думцы аж дух захапляла, як быццам заглядвала ў бяздонне. Тады можна было-б лячыць усіх без грошай, і людзі не паміралі-б, як Верачка.

Аднак мары разбіваліся ўшчэнт рэчаіснасцю.

У Тарасавічах было звыш ста двароў, але ніхто з тарасаўскіх сялян не атрымаў ніякай адукацыі, большая палавіна жыхароў не магла нават і распісацца. У жабрацтве і цемры жылі беларускія сяляне ўсюды, дзе гаспадарылі паны.

Лёс парабчанкі-нявольніцы чакаў-бы і Валю Марозаву, калі-б не верасень 1939 года.

* * *

Маладая жанчына ў белым халаце заклапочана нахілілася над дзіцём.

Пажылая сялянка з мальбою глядзіць на ўрача.

— Доктар, ратуйце хлопчыка!

ШЛЯХ МІЛЬЁНАЎ

— Супакойцеся, — ласкава гаворыць урач. — Ваш сын будзе здаровы.

Твар жанчыны прасвятляецца, удзячна глядзяць затуманеныя слязьмі вочы.

— Дзякуй вам, доктар, — усхвалявана гаворыць яна.

— Не, не! Мяне не варта дзякаваць...

— А каго-ж яшчэ, калі не вас?

Урач хвіліну паглядае ўбок і ў задуменні гаворыць:

— Каго? Таго, хто дапамог усім нам!

Твар сялянкі прамянее.

— Сталін! — пранікнёна гаворыць яна.

Урач Валянціна Марозава сёлета скончыла Мінскі медыцынскі інстытут і самастойна працуе ў Карэліцкай дзіцячай кансультацыі.

Дзяўчына дасягнула свае мэты, якая калісьці здавалася марай, прыгожай і неажыццёвай. У 1939 годзе яна стала вучыцца, але вайна перашкодзіла скончыць дзесяцігодку. Валі было тады 17 год. Яна пайшла ў лес і працавала па заданню партызан. Як толькі на вызваленай зямлі зноў запульсавала мірнае жыццё, Валя прадоўжыла вучобу.

І вось, нарэшце, малады ўрач Валянціна Марозава атрымала прызначэнне на працу. Ёй хацелася паехаць менавіта туды, дзе прайшло яе дзяцінства, дзе якіх-небудзь дзесяць-адзінаццаць год назад вельмі нямногія ведалі, што такое медыцынская дапамога. Там, іменна там, яна, як урач, патрэбна зараз!

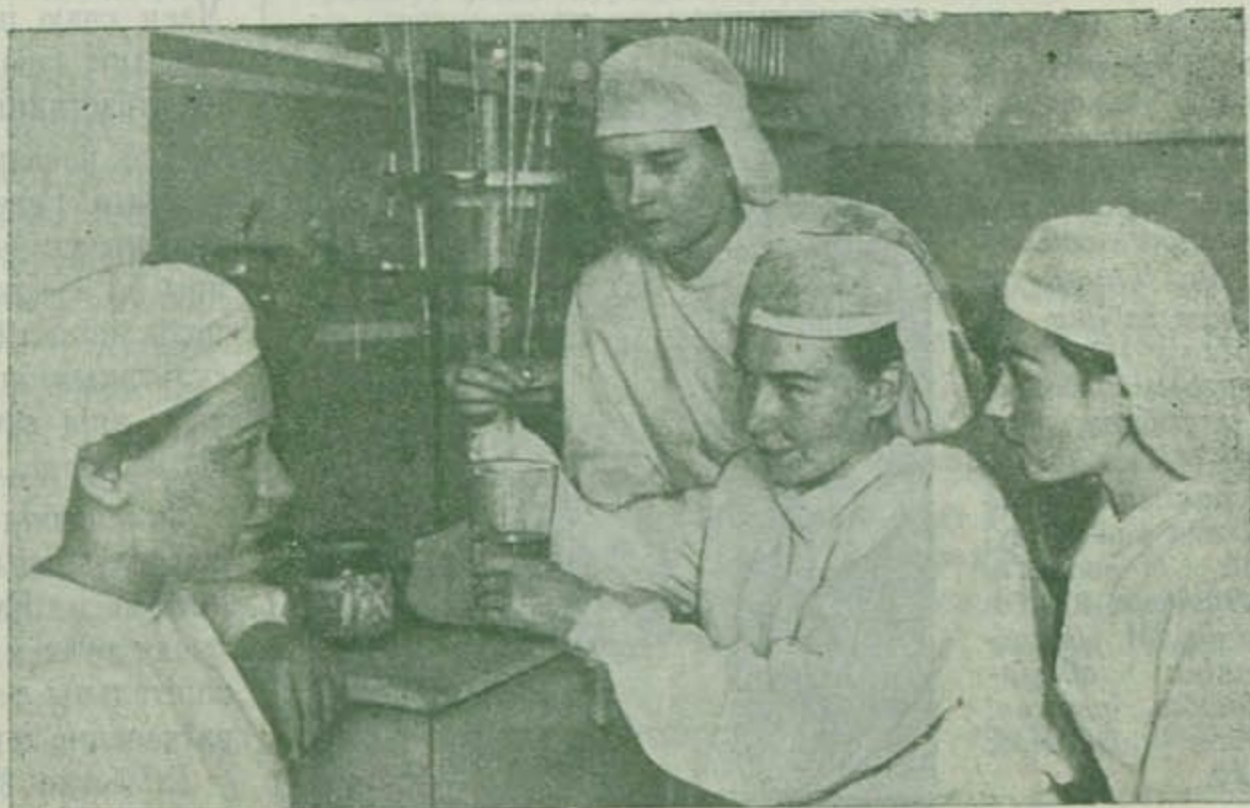
Жаданне Валі было задаволена. Яе накіравалі ў Карэліцкі раён — суседні з вёскай, дзе Валя нарадзілася.

У маладога ўрача, як і ў кожнага савецкага чалавека, адно імкненне — быць карыснай свайму народу, сваёй Радзіме, якой яна абавязана ўсім сваім шчасцем.

Вёска Тарасавічы дала краіне ўжо дзесяткі адукаваных спецыялістаў. Урач Валянціна Марозава — адна з многіх прадстаўнікоў маладой інтэлігенцыі Заходняй Беларусі, выхаваных савецкаю ўладай.

С. ІВАНОВА.

Карэліцкі раён,
Баранавіцкая вобласць.

Студэнты Мінскага хіміка-тэхналагічнага тэхнікума на практыцы на кансервавым заводзе ў г. Глыбокім. На здымку: загадчыца лабараторыі т. Дзмітрыева (трэцяя злева) вядзе заняткі з групай студэнтаў 4 курса.

Фото Г. Бегуна. Фотакроніка БЕЛТА.

МАРОЗНАЙ зорнай ноччу некалькі чалавек падышлі да нізкага доміка, па вокны замеценага снегам. Спыніліся ў ценю. Адзін лёгкам стукам у акно выклікаў гаспадыню. Вышла пажылая жанчына, піха прывіталася, запрасіла ўсіх увайсці. Яе словы і жэсты не выказвалі здзіўлення. Ганна Аляхновіч прывыкла да пачных візітаў партызан.

«Пётэчка, маці» ласкава звяртаюцца партызаны да сваёй сувязной. Яны ведаюць, што ў гэтым доме заўсёды можна адначыць, пераапрацуца, атрымаць патрэбныя звесткі аб немцах, схавань зброю, боепрыпасы. У Ганны Ільдафонсаўны шмат прыцяляў. Яе любяць і паважаюць не толькі тыя, каму прыходзілі спыняцца ў яе перад адпраўленьнем «на жалезку». Яе ведаюць усе партызаны атрада імя Катоўскага і іншых атрадаў, якія дзейнічаюць на тэрыторыі Нялепаўскага сельсавета. Ведаюць па палымных вершах, надрукаваных у падпольнай друкарні брыгады партызан імя Варашылава.

Цяжкі жыццёвы шлях выпавіў на долю Ганны. Усе маладыя гады прышлось ёй працаваць служанкай у багатых дамах, прыбіральшчыцай. Яна самастойна навучылася чытаць і пісаць. Часта пасля рабочага дня, калі гаспадары спалі, праседжвала над кнігай да раніцы. Асабліва падабаліся ёй вершы.

У 1919 годзе белапалыкі забілі яе брата Віталія, які быў байцом Чырвонай Арміі. Тады Ганна добраахвотна пайшла ў абодва Чырвонай Арміі і прабывала там да канца

БЕЛАРУСКАЯ ПАЭТЭСА

Ганна АЛЯХНОВІЧ.

грамадзянскай вайны. Потым вярнулася ў роднае Нялепава на зруйнаваную гаспадарку.

Тварыць Ганна Аляхновіч пачала шмат год назад, але не запісвала сваіх вершаў. Іх паўтаралі ў навакольных вёсках, многія сталі песнямі. Імя аўтара іх — сялянкі Ганны Аляхновіч — або зусім не ведалі, або хутка забывалі. Ва ўмовах панскай Польшчы не было каму ўдзяліць увагу таленавітай жанчыне з народа, дапамагчы ёй парадаць, выдаць вершы і песні. Ганна ведала, што яе навучаць і дапамогуць у вялікім Саюзе, а ёй блізка — зусім побач.

Радасць вызвалення ў 1939 годзе для Ганны Ільдафонсаўны была засмучана цяжкай хваробай. Многія месяцы пралажвала яна ў больніцы. А толькі паправілася — пачалася вайна.

Калі ў Несвіжскім раёне з'явіліся першыя партызаны, 52-гадовая Ганна пайшла з імі, стала іх вернай сувязной і песняром. У партызанскім друку ўпершыню былі выданы вершы паэтэсы.

Цяпер Ганна Аляхновіч — карэспандэнт Несвіжскай раённай і Баранавіцкай абласной газет, член Саюза савецкіх пісьмennisкаў Беларусі. Жыве на-ранейшаму ў родным Нялепаве, выбрана членам праўлення калгаса імя Кірава. Яе вершы друкуюцца ў газетах і часопісах. Рыхтуецца да выдання зборнік вершаў. Імя беларускай паэтэсы-сялянкі стала шырока вядомым у нашай рэспубліцы.

Г. КРЭМНЕВА.

Ганна АЛЯХНОВІЧ

Беларусь

Як не любіць цябе, краіна,
Краса узгоркаў і нізін,
Дзе беларуская дзяўчына
Увабрала ў вочы неба сінь.
Дзе летняй ночкай на Купалле
Кастры палалі ля ракі,
Дзяўчына, гледзячы на хвалі,
У воду кідала вянікі.

Як не любіць цябе, старонка,
Зямля тужлівых песень, дзе
Калісьці наш Купала Янка
Пытаў пра нас: «Хто там ідзе?»
А мы, загнаныя, з няволі,
Праз камяністы далёны шлях
У грамадзе ішлі па долю
І узнялі свой слаўны сцяг.

Як не любіць цябе, краіна,
Дзе пчолы у садах гудуць,
Дзе нашы хлопцы маладыя
У полі трактары вядуць.
На ніве цяжкі колас спее —
Зярыят у жменю не ўвабраць,
А сноп пры снопе ставіць жнея —
Павее вецер — шалясяцяць.

Як не любіць цябе, старонка,
Калі нам радасна з жыцця,
Як не пяць нам песень звонкіх,
Калі ў нас столькі пачуцця.
За ўсё, што мы сягоння маем,
За смех дзяцей, за сонца свет,
За наша шчасце дарагое
Пашлем мы Сталіну прывет.

Арлы

Забрашчалі, застукалі,
Нібы з кулямёта, —
Гэта хлопцы ставяць коні
Каля майго плота.

Арлы-птахі прыляцелі
Не абы якія —
Маладыя партызаны,
Хлопцы баявыя.

Увайшлі у хату, селі,
Адпачыць ім трэба,
Бо нямаю пралацелі
Між зямлёй і небам.

Колькі гоману і смеху
У маёй у хаце —
Свае песні, свае думы
Пачалі спяваці.

Адпачылі, пагулялі,
Зноў ляцелі ім трэба,
Каб з фашыстамі вагоны
Падкінуць да неба.

Вышлі з хаты, топу-топу,
Нібы з кулямёта.
Гэта хлопцы бяруць коні
Каля майго плота.

Узняліся, паляцелі,
Ля чыгункі селі.
Апаўночы эшалоны
Пад адхон ляцелі.

Янка БРЫЛЬ.

Мал. Ю. Пучынскага.

НАСТАЎНІЦА

(Урывак з аповесці «У Забалотці дзее»)

ПАД вокнамі зарыпелі па снезе крокі, і Мікола — румяны, вясёлы — увайшоў у хату.
— Добры вечар! Хадзем, паможаце зняць, — з усмешкай сказаў ён, нібы пра снапы ці мяхі з яшчэ цёплай мукой.

— Прывіт?

— А чаго-ж мы, па-вашаму, ездзілі?.. Стой, дзе-ж той ключ?.. Здаецца, тут. Пайшлі.

Фурманка стаяла ля самых варот.

— Ну, здарова!.. Што, не змерзла? — нахіліўся я над саньмі.

Маленькая рука ў пальчатцы, выбраўшыся з рукава вялізнага кажуха, цёпла паціснула маю далонь.

— Якое там «змерзла»!.. — адказала Леначка. — Як гэта кажучы: «кажух то не вата...»

З-пад белай пухоўкі смяяліся любячыя вочы.

— Мы па сто кілометраў ішлі, як кур'ерскі, — баском загудзеў з перадка «фурман» — Чыгунчык. — Гэта, браце мой, раз, а да таго яшчэ — я ў Ячнага кажух узяў. У такім, брат, кажусе не змерзнеш — з усіх забалотцкіх аўчын. Каб Алена Барысаўна змерзла? Што я — не ведаю, каго люблю? Хоць і дарма маё сэрцайка б'ецца...

Чыгунчык бліснуў з-пад чуба вачыма і, вельмі падобна да праўды, уздыхнуў. Гэта — каменьчык у мой агарод.

Леначка звонка смяецца:

— Ой, ведаю і я, каго вы любіце, Алёша!..

— Ціха, Ячны ідзе! — натапырыўся раптам Чыгунчык. — Ну, дасць мне ён, не паглядзіць, што і на зяця бяруся!..

Ячны з Міколам ішлі ад хаты. Алесь ездзіў на станцыю, спаткаць нашых «мінчан», на дзядзькавай Машцы. Чыгунчык — усе гэта ведаюць — ездзіць памалу не любіць. І вось таму, яшчэ ідучы, яшчэ нават не зняўшы рукавіцу, каб паглядзіць сваю прыгажуню, Ячны пачаў наракаць:

— А-а, злодзей, упарыў!.. Цыган усё-ж такі цыганом!..

— Машка, агонь! — скамандаваў раптам Алесь. — Чапляйся — хто куды!

Вясёлая Машка з месца рванула на рысь. Ячны паспеў аднак кульнуцца ў перадок саней, на ногі Лене і Алесю. Мікола скочыў на канчары палазоў...

— Жаніх, жаніх застаўся, тпруу!..

Басок Алесь чуваць праз званочки і смех. Потым шум абрываецца.

— Тпру, маладзья, прыехалі! Ну, ідзі, сірата, падвезем!

— Я зайду да Аксені. Мы прыдзем усе. Паганяй!

У новай хаце салдаткі Аксені Шкуцік гарыць ніжэй апушчаная лямпа, а навакол яе — жывы вянок дзявочых галоў. Над хітрай вяззю карунак, над узорами з кветак і каласоў клапатліва варушацца спрытныя пальчыкі.

Я гляджу на ўсё гэта з прызбы, дзе я ціха стаю, нібы адгэтуль мне зручней і пазіраць, і слухаць песню... Вокны зацягнуты марозам, і таму дрэннавата відаць. Спяваюць тыя самыя дзяўчаты, што дзецымі яшчэ сустракалі вайну. Хлопцы, якія сядзяць паміж імі, таксама малодшыя за мяне. Сёння гэтыя хлопцы і самі з вусамі. Той можа раскажаць пра Сталінград, той браў удзел у бітве над Балатоном, а Лёнька Самцэвіч, што вярнуўся пазней за мяне, не раз гаворыць пра клімат на Курільскіх астравах. І мне тымчасам трыццаць год... Час ідзе — хоць бяры ды ўздыхай!.. Я ўспамінаю цёплы позірк з-пад белай пухоўкі і сяброўскі алесью намёк: «Дарма маё сэрцайка б'ецца»...

Уваходжу ў аксеніну хату.

— Добры вечар! Ну, хто хоча — пайшлі.

— Прыехалі хіба?.. Няўжо?

Трохі шуму і мітусні — пакуль кожная знойдзе кажушок, пухоўку ці хустку — і вось ён высыпаў на снег — вясёлы забалотцкі комсамол!

— Як хутка ўсё гэта робіцца, га? — захапляецца Аўдолевіч, ідучы попеч са мной. — У сераду толькі гаворка ў нас была, а сёння — глядзі ты!..

У сераду на комсамольска-маладзёжным сходзе мы абмяркоўвалі, куды павярнуць дзвесце трыццаць рублёў, выручаныя за кастрычніцкі спектакль. Першую прапанову зрабіла Леначка; першую і найлепшую — кніжак купіць, заснаваць бібліятэку. Як усё-ж такі добра і проста! Я дадаў, што за дзвесце трыццаць рублёў кніг будзе мала для нас, што мы збярэм яшчэ столькі, а можа і больш. Мікола, Валодзька Цітовіч і іншыя комсамольцы дапамаглі мне яшчэ адной прапановай — знесці ў клуб усе кніжкі, што ёсць у каго до-

ма, і тады ўжо, сабраўшы ўсе разам, можна будзе сказаць, што і ў нас пачынаецца бібліятэка.

Кніжак сабралі мы не больш трыццаці, затое грошай, апроч тых двухсот трыццаці — ажно чатырыста рублёў!.. Паехаць у Мінск захацела Лена. З ёй паслалі загадчыка нашага клуба — Міколу. Спіс кніжак рыхтавалі разам. У той-жа вечар Мікола запрапанаваў зрабіць пры клубе прыбудову для бібліятэкі-чытальні.

Наогул, Міколам я стаў у апошнія дні яшчэ больш задаволены. Маладзец партызан!.. Відовішча наладзіў сёння ў забалоцкім клубе. На стала — распакаваныя дзесяткі кніг. Пакінуўшы на снях свой шырачэзны-даўжэзны кажух, Леначка сядзіць пры лямпе і, ставячы алоўкам птушкі ў спісе, уголас чытае:

— «Малая гвардыя».

— Есць, — таксама па-дзелаваму адказвае Мікола, адкладаючы адзначаную ў спісе кнігу.

— Янка Купала — «Выбраныя творы».

— Есць.

Дзяўчаты і хлопцы абкружылі стол, аднак ніхто пакуль што не дакранаецца нават да кніг, нібы за вясельным сталом, чакаючы першага тоста.

— Леў Талстой — «Вайна і мір». Два тамы.

Мікола шарыць па стала вачыма, перакладае некалькі кніг, а потым, нешта заўважыўшы, крычыць:

— Э! Э, куды? Дзяржы яго!

Гэта — Яцны. Стары шхенька падсуседзіўся да стала, звудзіў пад паху два тоўстыя карычневыя тамы, і пад стрыманы ўсмешкі тых, хто заўважылі гэта, падаўся да дзяржэй. Разумеюцца, жартам.

— Пшэпрашам, пшэпрашам наймоцней, — смяецца ён, заплушчыўшы вочы, як кот. — Мая-ж кабыла мерзне на дварэ, паночкі. Вы іх там, Лена Барысаўна, вазьміце тым часам, гэтыя кнігі, на сваю кантычку, а я першы хачу Талстога чытаць, — за кажух і кабылу.

... Я гляджу на Леначку, і на думку ўсплывае яе нядаўнае выступленне на раённым сходзе актыва. «Я, таварышы, з-пад Слуцка, — гаварыла яна. — Ехала сюды працаваць і, выбачайце мне цяпер, прызнаюся, — пабойвалася трохі. Што там такая за яна Заходняя Беларусь?» Сказала так і засмяялася — сама з сябе. А я гляджу цяпер, і мне здаецца, што ніхто не заўважае, як я люблюся маім вялікім шчасцем... Аднак шчасце маё і само адчувае. Відаць, мой настойлівы позірк. Яе глыбокія сінія вочы на нейкі момант сустракаюцца з маімі, і я на лятю прыкмячаю ў іх трохі дакору — чаго заглядзеўся пры ўсіх?.. Акаймаваны белай пухоўкай твар схіляецца над паперай, і родны голас зноў абвешчае імёны аўтараў і назвы кніг...

У светлым пакойчыку пры школе, куды мы з Леначкай прыйшлі, нас, як заўсёды, сустрэла Ніна. Дзяўчаты абняліся.

— Засумавала без цябе, Нінуля!.. Ну, што, стамілася тут адна?

Светлавалася сяброўка спачатку адказала Лене, што не, не цяжка было, толькі страшнавата адной увечары, а тады павіталася са мной, як заўсёды крыху сарамліва:

— Добры вечар, Васіль Пятровіч!

Люблю я гэтую дзяўчынку. Ціхая, сціплая, вечна працуе. І вучыць добра, і добра вучыцца сама, — заўважна, на трэцім курсе Навагрудскага педвучылішча. З працавітай дзяўчына сямі; ведаю бацьку яе — Івана Савосю, актывіста з Бярозаўкі, ведаю брата Цімоха. Ведаю таксама і тую прагу да навукі, што ахапіла нашых хланцоў і дзяўчат.

— Кнігі прывезлі?.. Усе? І чаму-ж я не ведала! Так і сядзіш тут на водшбе...

— Нічога, заўтра паглядзім. А сёння — пакуль што глядзі.

Кажучы гэта, Лена ўзяла на стол свой пакунак і пачала яго развязаць.

— Ого! — здзівіўся я, як здзіўляюцца зверху, на радасць малодшых. — «І пана Рушчыца няма, а сукенкі ў нас ёсць!..» Праўда, Ніна Іванаўна?

Гэта словы яе, самой Ніны. Калі мы спаткаліся з ёй упершыню, дзяўчынка расказвала: «Паноў я не памятаю, — так толькі нешта нібы праз сон. Памятаю, як мама казала: «Вырасцеш, дзеванька, пойдзеш да пана Рушчыца грады палонь і заробіш сабе на сукенку...»

— Гэта, значыцца, сукенка, — выклала Лена пакупкі на стол, — гэта будзе нам на касцюмчыкі, гэта пасля паглядзім, самі... Ды, зрэшты, усе гэта пасля. Лепш накармі нас, а то...

Нінка заварушылася каля пліты, і вось мы сядзім за сталом.

— Я думала, што ты адмовішся, — гаворыць Лена з хітрынкай у вачах. — Бо ты-ж таксама ўсё яшчэ аднаасобнік. Я жартую, Васіль, не сярдуй — вельмі-ж ёсці хачу і жартую... Ой, таварышы, што робіцца цяпер у Мінску!..

Лена расказвае пра магазіны, што «як вуллі гудуць» ад людзей, гаворыць аб тым, што няхай нам цяпер пазыздросяць усе англічане, бо не яны, а мы

на трэцім годзе пасля вайны адмянілі картакі на промтавары і прадукты. Яна гаворыць зноў пра кнігі, пра аднаўленне Мінска, пра «партызанскі музей» і тэатр імя Янкі Купалы, дзе яны з Міколам пабывалі. Адказваючы на пытанні Лены, Нінка гаворыць пра справы ў школе, — такія дробныя, калі слухаць збоку, і такія значныя, калі ім аддаваць усе, як аддаюць вось гэтыя дзяўчаты. Хораша дружаць нашы настаўніцы!.. Не дарэмна я неяк назваў іх «Усходняй» і «Заходняй». Адна, старэйшая, больш вопытная, а другая — малодшая, сціплая Нінка — так шчыра стараецца пераймаць ва ўсім сваю любімую сяброўку, так паспяхова вучыцца ў яе ісці наперад!..

— Васіль нешта маўчыць, — гаворыць Леначка, зноў з хітрынкай у вачах. — Відаць, нездаровіцца, га?

У зачыненай грубе шіха датлявае крамяны жар. На стала каля акна спакойна свеціць з-пад абажура вялікая лямпа. Кнігі. Многа вучнёўскіх сшыткаў на стала. Як часта, вышаўшы познім вечарам з хаты, я думаў пра гэты стол і ціхае святло ў акне, перад якім сядзіць над сшыткамі мая дарагая сяброўка!.. Як цягнула мяне сюды, як не хацелася выходзіць з гэтага пакойчыка дахаты!.. Цяпер я гляджу ў глыбокія сінія вочы і ў думках кажу: «Так, нездаровіцца мне, дзяўчынка, нездаровіцца сэрцу, якое ты сама параніла». Кажу і ў думках таксама — цалую родныя вочы. А яны пакрываюцца доўгімі вейкамі, — Лена, відаць, і ў думках адчувае мае пацалункі. А потым, зноў сустрэўшы ва-

чыма мой позірк, дзяўчына чырванеецца і ледзь прыкметна з дакорам ківае галоўкай: «Чаму-ж ты пры Ніне!..»

— Я ўчора дома была, — расказвае Нінка. — Там ужо калгас, у нашай Бярозаўцы. Тата наш — старшыней. Так цікава ўсё гэта — паслухаеш толькі!..

Лена глядзіць на мяне, і мімалётная хітрынка зноў з'яўляецца ў яе вачах.

«... Вакол суседзі
Таўкуць ды мелюць,
А ў вас, нябога,
Не чуваць нічога!..» —

паўтарае яна тую самую песню, мяняючы словы, каб дакор быў мацнейшы. Ад мяне пачула, па мне ёю хоча і ўдарыць.

— У нас? — перапытваю я і выймаю з кішэні кінецля згорнутую на чатыры часткі паперку.

Лена чытае заяву Ячнага і ўсміхаецца.

— Люблю я дзядзьку Сцяпана, — такі ён вясёлы заўсёды, свой. Я, Васіль, разумею цябе — голас народа, першая ластаўка... А ты, можа, падумаў — я скажу: «Чаму-ж не ты падаў першы заяву?» Ну, прызнайся, падумаў?

— «Падумаў, падумаў», — замест адказу, паўтараю я. — Падумаў, калі ты хочаш ведаць, што часта выходзіць не так, як чакаеш, а лепш. А за намі справа ніколі не стане. Заўтра будучы заявы. Чакай, нават магу палічыць...

Высока, высока над вёскай мігаціць сузор'е Вялікай Мядзведзіцы. А снег пад ботамі рыпіць так голасна, што нават зоркі павінны пачуць гэты скрып з вышыні. Я ўсміхаюся думцы такой, бо ў душы маёй радасць. Міргайце, міргайце, зоркі, як змоўшчыцы, — бачылі ўсё! І аснежаны ганак ля школы, і вялікае шчасце ў каханых вачах. Можа нават і вы адчувалі, як б'юцца сэрцы адно пры адным, як гараць пацалункамі вусны?..

Цяпер вы бачылі, а першы раз не бачыў нас ніхто. Мы тады вышлі на лёд, з канькамі. А было гэта тыдзень таму, у нядзелю, пад вечар. Ішоў першы снег. Праз павалоку рэдкіх хмар сонца свяціла нібы з-пад абажура. На зямлю і на лёд нашай ціхай рачулки цярушыліся з неба сняжынкі, — ляніва перапырхвалі, не хочучы садзіцца. Сядзе госця такая на твар і адразу растане. Можа і таму, што я чырванее нават ад нейкага дзіўнага сорама... Я падвизваў канькі і, здавалася мне, усё Забалоце глядзела, дзівілася — да чаго можа хлопца давесці дзяўчына. У нас канькамі займаюцца толькі падлеткі. Яны шумелі і тады, што тыя вераб'і, навокал нас, і жэўжыкі, як думаў я, з прыемнасцю пусцілі-б нам услед частушку ці смяшок, каб толькі менш паважалі настаўніцу.

Ды мяне хвалявала, вядома, не гэта. Яна ўжо стаяла, дзяўчына мая, на каньках і, пакуль я падвязаў свае, гаварыла:

— Ой, не дагоніце, хутчэй...

А я глядзеў на яе знізу ўверх — на маленькія ножкі ў спартыўных бацінках, на белы світар, што быў песнаваты для плеч і высокіх грудзей, на румяны, атулены белай пухоўкаю твар... На доўгія вейкі, на шчокі і вусны, якія смяюцца, асядаюць сняжынкі. Ім гэта хораша, ім гэта можна, і яны растуць на твары, нібы мноства малых пацалункаў. А я ім зайздросчу, бо мы яшчэ з Ленай на «вы», бо яшчэ не казалі таго, што я даўно-даўно хацеў сказаць... Толькі два месяцы прайшло з таго вечара ў клубе, калі я ўбачыў

Лену ўпершыню, а ўжо здавалася, што мы з ёй даўня, найлепшыя сябры. Нашы сцэжкі зышліся зусім нечакана. Ды я ні разу яшчэ не падумаў, што лёс абяцаў мне не гэтую. Усе дзяўчаты, якіх я ведаў, і тая, якую калісьці кахаў, былі падобнымі да Лены толькі трошкі-трошкі...

— Ну, нарэшце, — гаворыць яна і смяецца: — Можа, руку падаць?..

Смяюцца перш за ўсё вочы. За імі — вусны. Тады ўжо на шчоках варушацца ямачкі — заўсёды паслухмяныя настрою, мілыя, як у малой дзяўчынкі. Леначка разбягаецца на каньках і — сказаў-бы, што ластаўка ў нізкім палёце — імчыць над ракой. Я — даганяю. На паваротах рачулки Лена спрытна скіроўвае ў патрэбны бок, і на лёдзе, прыкрытым сняжком, уюцца сляды яе хуткіх канькоў... Што такое — няўжо мне яе не дагнаць?.. Добра-ж катаўся калісьці, ды вельмі даўно. А ластаўка мая ўцякае і шчабеча. Смейся, смейся, то-ж мне гэты смех не толькі сёння не дае спакою!..

Па рачулке да Нёмана больш кілометра. Ды на шчасце маё гэты вузкі і звільсты шлях, нарэшце, пройдзены. Пад намі Нёман — шырокі лёд, ледзь-ледзь прыкрыты першым снегам. Вось тут ужо я даганю і злаўлю цябе, птушка мая, назаўсёды!.. А Леначка працягвае руку, і гарачыя пальчыкі ў белай пальчатцы хапаюць маю руку. Удвух нам будзе лепш, — мы і прышлі сюды, каб быць удвух на цэлым свеце. Сняжынкі яшчэ ўсё цярушацца — ціха, ляніва — і мы разганяем іх лёткам і радасным смехам. І вось я не магу больш цярапець і чакаць — паварачваю раптам улева. Мы кружымся са смехам нейкі час на месцы і, нарэшце, другая рука маёй увільнай спартсменкі таксама апыняецца ў маёй руцэ. Грудзі пад беленькім світрам хваляюцца больш, чым ад стомы. Зубы сціскаюць гарачую губку, а вочы — глыбокія, сінія вочы — пакінулі раптам смяіцца...

— Ну, і што-ж мне скажаш, дзяўчынка мая?.. — гавару я, як быццам даўно напісаў ёй аб гэтым пісьмо і вось прышла пара пачуць адказ.

Галоўка ў белай пухавай шапачцы схіляецца насустрач мне зусім пакорна. Птушка не будзе больш уцякаць, — ужо няма ні сіл, ні сэнсу хаваць у душы найцяплейшыя словы. Я моцна прыціскаю да грудзей мой ненаглядны скарб, і нашы гарачыя, прагныя вусны зліваюцца...

— Маленькая мая... і трэба-ж нам было не спатыкацца гэтак доўга?!

Навокал — толькі неба, снег і мы. А ёй здавалася, відаць, што нехта можа нас убачыць. І Леначка прыпала тварам да маіх грудзей, нібы хаваючы яго і ад мяне і ад сябе.

— І няўжо гэта праўда, Васіль!.. Ой, няўжо гэта праўда? — казалі яна. — Пачакай, павярніся вось так, — дай хоць цяпер нагляджуся як след... І няўжо ты той самы? Ну, вядома-ж, дурная, глядзі, — тыя самыя вочы — чаруюшчыя, злюшчыя — проста нідзе ад іх беднай было не схавацца. А цяпер яны раптам мае...

А потым мы вярталіся дамоў. Мы гаварылі, бо ўжо нам можна было гаварыць аб усім, і маўчалі, бо добра было і маўчаць, і спыняліся часта, бо нас тут, на ціхім аснежаным лузе, не бачыў ніхто...

Цудоўны час — пара бясконцых гутарак і незлічоных пацалункаў! Ён пачаўся для нас толькі тыдзень таму назад, а я ўсё п'яны ад першага шчасця. Міргайце, міргайце, зоркі, як змоўшчыцы, — бачылі сёння і вы!..

МАР'Я Сінцова
вярнулася ў вы-
звалены Віцебск

адной з першых. Горад напамінаў закінутыя могілкі. На зруйнаваных мурах яна ўбачыла аб'яву аб наборы ў фабрычна-заводскую школу будаўнікоў. Наступнай раніцай яна была ўжо ў поўразбітым доме па Ленінскай вуліцы, дзе моладзь пачала асвойваць прафесію будаўніка.

Сяброўкі дзівіліся яе выбару:

— Пайшла-б лепш на курсы машыністак, рахункаводаў або медыцынскіх сяцёр. Ты-ж такая здольная!

— А хто-ж пойдзе адбудоўваць горад? — адказвала Мар'я і яшчэ з большай заўзятасцю бралася за вучобу.

Яе першы настаўнік майстар-комуніст Макеенка спакойна і пераканаўча гаварыў:

— Атынкоўшчык гэта не хто-небудзь! Гэта — сапраўдны мастак. Атынкоўшчык — адна з важнейшых асоб на будоўлі. Прашу памятаць гэта!

У фабрычна-заводскай школе Сінцова ўступіла ў рады Ленінскага комсамола, што ярка вызначыла ўсю лінію яе паводзін, яе далейшага жыцця. Задаволены поспехамі дзяўчыны, майстар гаварыў:

— Калі практыка пойдзе ў вас гэтак сама, то з вас, Мар'я Пятроўна, атрымаецца высокакваліфікаваны атынкоўшчык.

Праз два месяцы Макеенка папярэдзіў дзяўчат:

— Заўтра прыходзьце раней: пойдзем на будоўлю.

Вучаніцы шумна выказвалі радасць.

— А на які аб'ект? — спытала Мар'я Сінцова.

— Будынак абкома партыі.

У канцы першага дня, аценьваючы працу маладых атынкоўшчыкаў, інструктар дэталёва разабраў памылкі кожнага і навучыў, як іх пазбыцца.

Затым будаўнікоў перавялі на рамонт школы. Тут Сінцова вучылася да вайны. Ей цяпер асабліва хацелася праявіць сябе, але старанні не заўсёды вялічаліся поспехам: яшчэ не мала памылак было ў рабоце. І яна пільна прыслухоўвалася да заўваг майстра. У бібліятэцы клуба будаўнікоў брала кнігі, прагна чытала і перачытвала тэхнічную літаратуру, усё актыўней уключалася ў жыццё комсамольскай арганізацыі. З кожным днём адчувала сябе на рабоце ўсё больш упэўнена.

На рахунку ў комсамолкі Сінцовай былі ўжо дзесяткі дамоў: па Совецкай вуліцы, па Валадарскага, па Нова-Смаленскай.

Мара Сінцовай збылася! Яна прымала пасільны ўдзел у аднаўленні роднага горада, а ён крок за крокам уставаў з руін.

У ліку 9 лепшых атынкоўшчыкаў Віцебска Сінцову паслалі ў Полацк на аддзелку гарадскога тэатра. У камандыроўцы прабыла яна больш месяца, і работа яе заслужана атрымала высокую ацэнку.

М. Сінцова.

ДЗЯЎЧЫНА З ВІЦЕБСКА

падрабязна расказала аб метадзе атынкоўкі звеннявым спосабам, уведзеным у практыку масквічом Куценковым.

Лекцыя выклікала ажыўлены абмен думкамі. Задавалі шмат пытанняў, асабліва аб тым, што бачыла Мар'я Пятроўна на будоўлях Масквы, Ленінграда, Мінска.

Калі вышла ў свет кніга І. Куценкова аб яго наватарскім метадзе атынкоўкі, Сінцова не толькі сама некалькі раз перачытала яе, але і параіла многім сяброўкам.

Дзяўчыну-комсамолку, якая гарача палюбіла сваю працоўную прафесію, па заслугах ацанілі. У дні святкавання 30-годдзя БССР Мар'я Сінцова была ўзнагароджана ордэнам «Знак почёта».

На гарадской канферэнцыі комсамола яна была выбрана членам гаркома. У 1949 годзе была дэлегаткай XVI Усебеларускага з'езда ленинскага комсамола.

Мар'я Сінцова не прпускаяе ніводных заняткаў гуртка па вывучэнню дзяржаўнай будовы СССР, заўсёды знаходзіць час для чытання мастацкай літаратуры.

Заўзятая спартсменка, удзельніца клубнай мастацкай самадзейнасці, танцор і спявачка, прыкладны вытворчы работнік — дзяўчына з Віцебска Мар'я Сінцова любіць жыццё, любіць працу. Як і мільёны савецкіх дзяўчат, яна знаходзіць сапраўднае шчасце ў самаадданым служэнні Радзіме.

На заклік Івана Куценкова — інструктара «Мосжылбуда» — прымяніць на атынкоўцы звеннявы метад працы аднымі з першых у Віцебску адгукнуліся Сінцова і Вінаградава.

За апошні час М. Сінцова чатыры разы была ў Маскве і Ленінградзе, шмат разоў у Мінску і ўсюды яе цікавілі наватары будоўлі. Яна ўдумліва прыглядалася да работы муляра Ф. Шаўлюгіна і атынкоўшчыка І. Куценкова ў Маскве, муляра Д. Булахава і атынкоўшчыка Т. Громава ў Мінску. Усё новае радала яе і захапляла.

У гэты час у Віцебску былі ўведзены ў практыку «стаханаўскія аўторкі», на якіх лепшыя будаўнікі дзяліліся сваім багатым працоўным вопытам.

Аднойчы Сінцову выклікалі ў абласны будаўнічы трэст і папярэдзілі, што бліжэйшы стыханаўскі аўторак будзе прысвечан яе дакладу.

— Падумаўце і падрыхтуйце лекцыю, — папрасілі яе ў трэсце. — У вас накапілася нямала каштоўнага вопыту.

Больш двух тыдняў рыхтавалася Мар'я Пятроўна да свайго першага публічнага выступлення. Звыш ста чалавек слухалі маладую стыханаўскую лектара, якая не ніжэй 250 процантаў выконвае дзённую норму. Яна

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР таварыш В. І. Казлоў уручыў ордэны і медалі перадавым каучукаводам калгаса «10 год БССР» Рудзенскага раёна. На здымку: таварыш В. І. Казлоў уручае ордэн Леніна калгасніцы Е. Сапун.

Фото Л. Мазелева

АСНОЎНЫ ЗАКОН КАЛГАСНАГА ЖЫЦЦЯ

НАЙВЯЛІКШЫМ звабаваннем партыі Леніна — Сталіна, савецкай дзяржавы і ўсяго нашага народа з'яўляецца стварэнне калгаснага ладу ў СССР. На аснове сацыялістычнай індустрыялізацыі нашай краіны ажыццёўлены перавод дробнай аднаасобнай сялянскай гаспадаркі на шлях буйнай арцельнай калектыўнай гаспадаркі, на шлях сацыялізма.

З перамогай калгасаў наша сельская гаспадарка з адсталай ператварылася ў буйную, самую перадавую, самую механізаваную ў свеце. Магутным сродкам усмярнанага ўздыму сельскай гаспадаркі і арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў з'явіўся сталінскі Статут сельскагаспадарчай арцелі.

Прыкладны Статут быў прыняты ў 1935 годзе на другім з'ездзе калгаснікаў-ударнікаў і зацверджаны Саветам Народных Камісараў СССР і Цэнтральным Камітэтам ВКП(б). Гэтым самым Статут атрымаў сілу закону. Статут распрацоўваўся па ўказаннях і пры непасрэдным удзеле тварца калгаснага ладу — таварыша Сталіна.

У Статуте паданы асноўныя прынцыпы сацыялістычнай арганізацыі працы і вытворчасці ў калектыўнай гаспадарцы, чотка і ясна вызначана мэта — зрабіць усе калгасы большэвіцкімі, а ўсіх калгаснікаў заможнымі.

Савецкая дзяржава перадала калгаснаму сялянству ў вечнае і бясплатнае карыстанне каля 500 мільёнаў гектараў зямлі, якая не падлягае ні куплі, ні продажу, ні здачы ў арэнду. Гэтага заваёва савецкага

сялянства заканадаўча замацавана ў Сталінскай Канстытуцыі.

Грамадская сацыялістычная ўласнасць з'яўляецца асновай сельскагаспадарчай арцелі. Статут патрабуе берагчы яе як зяніцу вока і ўсямерна развіваць, бо ад гэтага залежыць добрабыт арцельнай гаспадаркі і кожнага калгасніка.

Адна з важнейшых умоў арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў і заможнага жыцця калгаснікаў — сумленная праца. У Статуте запісана: «Усе работы ў гаспадарцы арцелі робяцца асабістай працай яе членаў, згодна правіл унутранага распарадку, прынятых агульным сходам». Кожны калгаснік павінен строга захоўваць працоўную дысцыпліну, рашуча змагацца з гультаямі, дармаедамі, з усімі, хто ўхіляецца ад работы ў калгасе, хоча жыць за кошт сумленных калгаснікаў. Сумленная праца ў грамадскай гаспадарцы — свяшчэнны абавязак кожнага калгасніка.

Сельскагаспадарчая арцель дае магчымасць правільна спалучаць асабістыя інтарэсы калгаснікаў з грамадскімі інтарэсамі калектыўнай гаспадаркі. Побач з асноўнай калгаснай гаспадаркай Статут дапускае існаванне падсобнай, асабістай гаспадаркі калгасніка.

Статут дапускае падсобную гаспадарку ў абмежаваным размеры, каб асноўную ўвагу калгаснікі ўдзялялі гаспадарцы арцельнай — крыніцы росту добрабыту калгасаў і калгаснікаў.

Статут асабліва падкрэслівае неабходнасць беражліва адносіцца да сацыялістычнай грамадскай уласна-

сці, як асновы калгаснага ладу. Раскраданне або анэкдотікі адносіны да яе разглядаюцца як здрада калгаснай справе, як дапамога ворагам народа.

У калгасах, якія свята выконваюць патрабаванні Статута, з года ў год павышаецца таварнасць і прыбытак гаспадаркі, расце вага працяжжя. Напрыклад, у калгасе «Комінтэрн» Магілёўскага раёна развіта шматгалінная гаспадарка. У калгасе 56 гектараў грамадскага саду, гадавальнік плодовых дрэў на 100 тысяч саджанцаў. Толькі ад саду, гароду і гадавальніка калгас мае ў год 360 тысяч рублёў прыбытку. Калгасны цагляны завод вырабляе каля мільёна пэлы ў год. Усе дамы калгаснікаў электрыфікаваны і радыёфікаваны. Збожжа сёлета ўраджала ў сярэднім каля 18 цэнтнераў з гектара. Калгас поўнацю выканаў план развіцця жыллагадоўлі. Калгас дотэрмінова выканаў свае абавязальствы перад дзяржавай па ўсіх відах паставак. Калгаснікі атрымалі авансам па 1 кг, а к канцу года мяркуюцца выдаць не менш 3 кг збожжа на працяжжэ. Гэтыя поспехі калгас атрымаў у выніку актыўнага ўдзелу ўсіх калгаснікаў у грамадскай працы.

Партыя і ўрад нястомна клопаюцца аб працвітанні калгаснага ладу, аб строім захаванні Статута сельскагаспадарчай арцелі.

Велізарнае значэнне адыграла прынятая ў 1946 годзе пастанова Савета Міністраў СССР і ЦК ВКП(б) «Аб мерах па ліквідацыі парушэнняў Статута сельскагаспадарчай арцелі ў калгасах». Яна дапамагла ўсталяваць сур'ёзныя парушэнні Статута, якія выражаліся ў няправільным выдаткаванні працяжжэ, разбазарванні грамадскіх зямель і грамадскай уласнасці калгасаў, парушэнні дэмакратычных асноў у кіраванні справамі арцелі.

Савецкая дзяржава з года ў год павялічвае дапамогу калгасам. У 1949 годзе калгасы атрымалі трактараў у тры з лішнім разы, камбайнаў і іншых сельскагаспадарчых машын у 3 — 4 разы больш, чым у 1940 годзе. Зараз у краіне працуе 8100 машына-трактарных станцый, якія выконваюць 82 процанты ўсіх ворных работ у калгасах.

Савецкае сялянства, патхнёнае гістарычным рашэннем Лютаўскага пленума ЦК ВКП(б), аспіраючыся на арганізацыйную і вытворчую дапамогу савецкай дзяржавы, у небывала кароткі тэрмін дабілася выдатных поспехаў. Пасеўныя плошчы ў калгасах за 4 гады пасляваеннай пяцігодкі павялічыліся амаль на адну трэць. У 1949 годзе валавы ўраджай збожжа склаў 7,6 мільярда пудоў, перавысіўшы ўзровень даваеннага, 1940 года, і амаль дасягнуў размераў, устаноўленых пяцігадовым планам на 1950 год.

Наспяхова ажыццяўляецца трохгадовы план развіцця калгаснай прадуктыўнай жыллагадоўлі. Ужо зараз у калгасах арганізавана каля 120 тысяч новых жыллагадоўчых ферм. Летась пагалоўе ў калгасах было больш, чым у 1940 годзе: буйнай рагатай жывёлы на 27 процантаў, авечак і коз на 44 процанты, свіней на 16 процантаў.

Выключна важнае значэнне мае пастанова Савета Міністраў СССР ад 19 красавіка 1948 года «Аб мерах па палепшэнню арганізацыі, павышэнню прадукцыйнасці і ўпарадкаванню аплаты працы ў калгасах». У ёй указваецца, што важнейшай задачай у справе палепшэння арганізацыі працы ў калгасах з'яўляецца ўсямернае ўмацаванне пастаянных вытворчых брыгад, як асноўнай формы арганізацыі арцельнай працы. Усе сельскагаспадарчыя работы рэкамендавана праводзіць, як правіла, на аснове інтывідуальнай і дробнагрупнай

вой здзельшчыны. Рэкамендаваны і новы парадак аплаты працы. Членам брыгады, якія далі больш высокія паказчыкі, налічваецца дадатковая колькасць працяжжэ. Калі брыгада працуе горш іншых, з яе вылічваецца працяжжэ. Такі парадак аплаты садзейнічае паспяховаму развіццю грамадскай гаспадаркі, павышэнню прыбыткаў калгаснікаў, якія працуюць сумленна.

Галоўным прынцыпам размеркавання калгасных прыбыткаў з'яўляецца аплата ў залежнасці ад колькасці працяжжэ. У гэтым патрабаванні Статута ўвасоблена сфармуляваная Леніным заповедзь сацыялізма: «Хто не працуе, той не есць».

Усё кіраванне справамі арцелі будзецца на дэмакратычных асновах. Гаспадаром калгаса з'яўляюцца ўсе яго члены, а вышэйшым органам — агульны сход калгаснікаў. Гэта дае магчымасць любому члену арцелі ажыццяўляць кантроль над развіццём грамадскай гаспадаркі.

На жаль, ёсць яшчэ выпадкі парушэння дэмакратычных асноў кіравання справамі арцелі. Так, у калгасе «Першае Мая» (Ушацкі раён Полацкай вобласці) агульныя сходы калгаснікаў праводзяцца рэдка, амаль не бывае брыгадных сходаў. У гэтым калгасе вельмі нізкая працоўная дысцыпліна. Старшыні калгасаў не заўсёды рашуча змагаюцца з парушальнікамі працоўнай дысцыпліны, забываючы, што адным са сродкаў большэвіцкага выхавання калгаснікаў з'яўляецца строгае выкананне ўнутрыкалгаснай дэмакратыі.

Захоўваючы сталінскі Статут сельгасарцелі, калгасы дабіліся далейшага ўздыму арцельнай гаспадаркі, росту грамадскіх сродкаў, павышэння матэрыяльнага добрабыту савецкага сялянства.

Партыя Леніна — Сталіна, савецкая дзяржава і асабіста таварыш Сталін праяўляюць штодзённыя клопаты аб умацаванні калгаснага ладу, ствараюць усе ўмовы для культурнага і заможнага жыцця калгаснікаў. Савецкае сялянства, узброенае сталінскім законам калгаснага жыцця, упэўнена ідзе ўперад да перамогі камунізма.

Н. АПЯКІН.

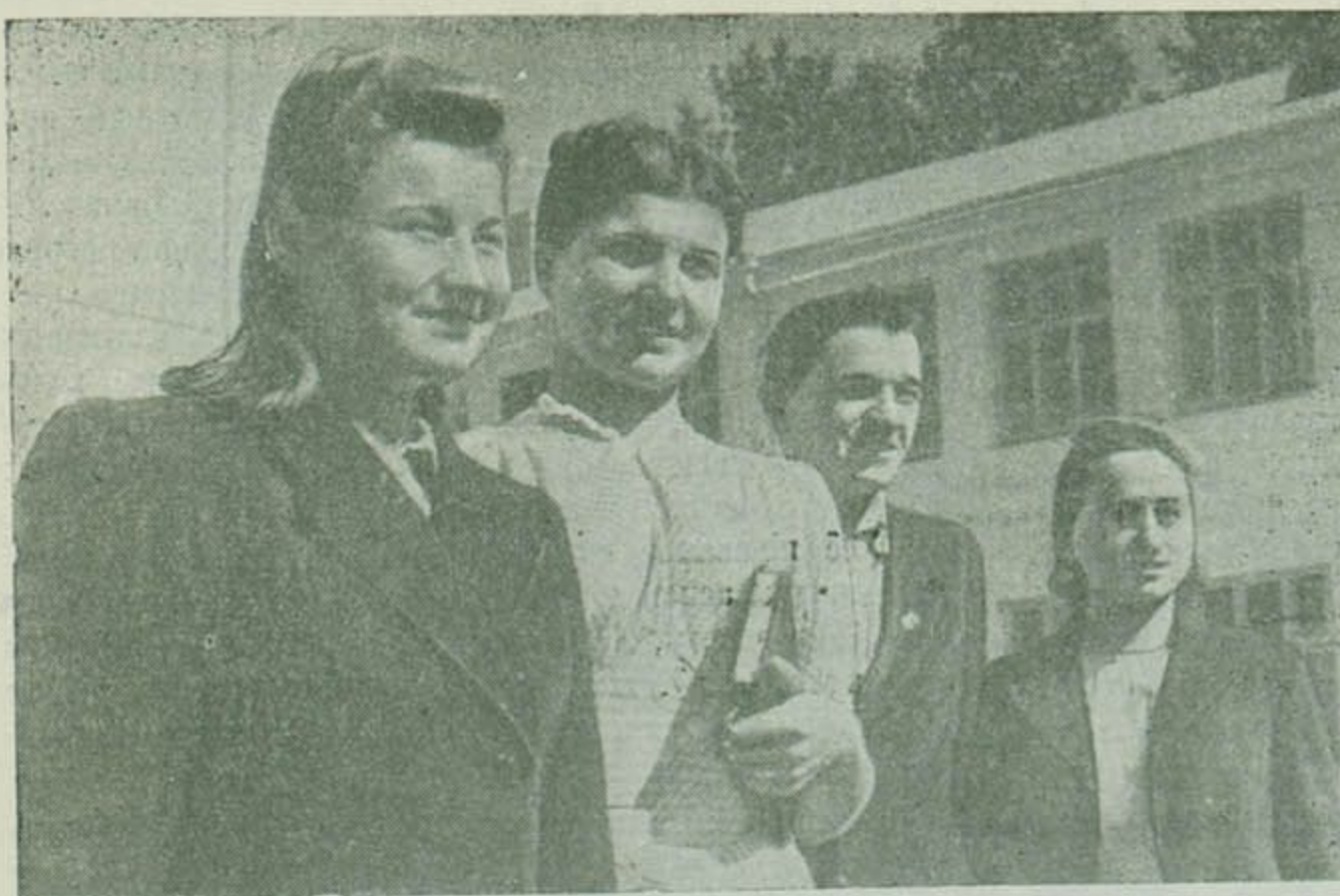
Свінаферма калгаса імя 17 верасня Лінскага раёна Полацкай вобласці налічвае 90 галоў дарослых свіней і шмат маладняка.

На здымку: закладчыца свінафермы П. Яфрэмава аглядае парасят.

Фото І. Шышко

МОГИЛЕВСКАЯ
ОБЛАСТНАЯ
БИБЛИОТЕКА
кн. Ленина
Инв. № 47

На здымку: калгасная моладзь, комсамольцы В. Шоцкая, В. Юрцэ, Г. Палуян, Т. Бызык пасля здачы прымных экзаменаў у Баранавіцкі настаўніцкі інстытут.

Фото Я. Якубовіча. Фотахроніка БЕЛТА

НЕСВІЖСКАЕ ПЕДВУЧЫЛІШЧА

ДАўНО ўжо закрыўся чы-
тальны зал педвучылішча.
Спяць вучні ў інтэрнаце.
Толькі ў адным з пакояў гарыць
святло. Вучань чацвертага, выпуск-
нога, класа Іван Ралько, схіліўшыся
над сшыткам, хутка піша. Няроў-
ныя радкі, перакрэсленыя, перапіса-
ныя, запаўняюць старонкі. Ціха ў
пакоі. А Івану хочацца разбудзіць
сяброў і на ўвесь голас прачытаць:

«За радасць светлую у хатах,
За камунізма слаўны шлях,
Якім мы, Сталіна арляты,
Ідзем на сонечны прасцяг, —
За ўсё, за ўсё, любімы Сталін,
Прымі з падзякаю паклон.
Відны нам камунізма далі —
То ішчасце нашых слаўных дзён».

«Падзяка Сталіну» — назваў
свой толькі што напісаны верш Іван
Ралько. У ім ён выказаў шчырыя
пачуцці соцыяльна-юнакоў і дзяўчат,
якім савецкая краіна ў верасні
1939 года адкрыла светлы шлях у
навуку, у новае жыццё.

... Старажытны беларускі горад
Несвіж славіўся багатымі кірмашамі,
шматлікімі цэрквамі і манастырамі.
Вядомы ён быў і як горад асветы:
меў дзве гімназіі, манастырскія шко-
лы, настаўніцкую семінарыю. Праў-
да, навука прызначалася не для

працоўнага народа. Дзеці паноў, ку-
лакоў, фабрыкантаў, гандляроў, сы-
тыя і элітанна апранутыя, запаў-
нялі вузкія вуліцы, ідучы на занят-
кі і з заняткаў. Так было і пры
рускіх царах, і пры польскіх панах.

Не мог марыць пра асвету для
сына бацька Івана Ралько. Гаротная
доля непісьменных батракоў і параб-
каў спатыкала дачок і сыноў стаў-
поўскіх, несвіжскіх, мірскіх, івян-
скіх сялян.

1939 год яркім промнем зазяў у
жыцці працоўнага люду былой За-
ходняй Беларусі. Іншая моладзь за-
поўніла былыя несвіжскія гімназіі,
ператвораныя ў поўныя сярэднія
школы — рускую і беларускую.

З 1944 года ў рэканструйраваным
будынку былога жаночага манасты-
ра працуе Несвіжскае педагагічнае
вучылішча. Клонатамі і ўвагай акру-
жаны будучыя настаўнікі. Занят-
кі вядуць 27 выкладчыкаў з вышэй-
шай адукацыяй. Да паслуг студэн-
таў педагагічны, фізічны, біялагіч-
ны, фізкультурны кабінеты, біблія-
тэка з 9 тысячамі кніг, пра-
сторны чытальны зал. Цікавая пра-
ца праводзіцца на даследчых уча-
стках і ў аранжарэі. Студэнты за-
клалі гадавальнік пладоўных дрэў, на-

сады і належаўшую наласу. Рэгу-
лярна працуюць літаратурны, твор-
чы, харавы, струнны гурткі. Паладж-
ваюцца лекцыі на навуковыя і па-
літычныя тэмы, літаратурныя веча-
ры, калектыўныя прагляды кіна-
фільмаў, вечары адначынку.

Дырэкцыя, партыйная і профса-
юзная арганізацыі вучылішча ня-
спынна клопацца аб добрабыце
сваіх выхаванцаў. Сёлета ўсе 418
студэнтаў размяшчаны ва ўтуль-
ных, цёплых пакоях інтэрнатаў. За
невысокую плату — 113 рублёў у
месяц — кожны мае магчымасць
тры разы на дзень харчавацца ў
сталавай вучылішча.

... А палове дзевятай фізрук Іван
Іванавіч Богуш выстройвае вучы-
лішча на прасторным падворку.
Працоўны дзень пачынаецца 15-хві-
ліннай фізкультурнай зарадкай.

У гэты-ж час былыя выхаванкі
педвучылішча прыходзяць у свае
школы: у Салтанаўскую — Тэра-
за Браніславаўна Сасноўская і Лі-
дзія Адамаўна Емяльянчык, у Па-
гарэльскую — Алена Рыгораўна
Шумейка, у Асмалоўскую — Мар'я
Іосіфаўна Баханкевіч. Маладыя на-
стаўніцы маюць ужо педагагічны во-
пыт.

Які лёс чакаў-бы іх у панскай
Польшчы, дзе для дачок бедных бе-
ларускіх сялян былі зачынены ўсе
дзверы ў навуку? Бацька Ліды
Емяльянчык за ўсё жыццё не здо-
леў пабудаваць уласнай хаты, хоць і
напіраў крывавыя мазалі на палет-
ках пана Судніка. Толькі ў калгасе
Емяльянчыкі пазналі заможнасць,
зажылі ва ўласным купце. А Ліда
стала настаўніцай. Ды мала дзяўчы-
не аказалася педвучылішча: настаў-
ніцкі інстытут завочна канчае.

Лена Шумейка і настаўніцкі ін-
стытут ужо закончыла і паступіла
ў Мінскі педагагічны на аддзяленне
замежных моў. Пойдзе і далей: усе
залежыць ад ахвоты ды настойлі-
васці.

368 маладых настаўнікаў ужо
скончылі педвучылішча і працуюць
у школах Баранавіцкай вобласці.
З маладым запалам аддаюцца яны
працы, бо няма на свеце большага
шчасця, як працаваць на карысць
роднай краіны, якая вызваліла з
панскай няволі, вывучыла, паказала
ў жыцці правільны шлях.

Г. РАМАНОВА.

ШЧАСЛІВАЯ СОВЕЦКАЯ ДЗЕТВАРА

Пачаўся новы навучальны год. 11846 школ Совецкай Беларусі гасцінна расчынілі свае дзверы для вясёлай, загарэлай дзетвары. Больш паўтара мільёна беларускіх дзяцей занялі месцы за партамі. Наперадзе — месяцы ўпорнай, настойлівай вучобы.

На здымках злева (зверху ўніз): Ларыса Суганяк, Оля Варакса, Галя Слапеніна, як і тысячы піонераў і школьнікаў г. Мінска, правялі свой летні адпачынак у піонерскіх лагерах. Цяпер сяброўкі зноў у горадзе, настойліва вучацца ў школах; Новая школа на Другой Базіснай вуліцы; Урок рускай мовы ў чацвертым класе школы № 14. Настаўніца — В. В. Ловіна.

Справа (зверху ўніз): калона піонераў — удзельнікаў злёту піонераў горада Мінска; у дзіцячым аддзеле Брэсцкай абласной бібліятэкі.

Фото І. Рабіновіча, М. Мінковіча.

НАЦЫОНАЛЬНАЯ
БІБЛІЯТЭКА
БЕЛАРУСІ

УКРАДЗЕНАЕ ДЗЯЦІНСТВА

Дзеці — наша будучыня, наша радасць і надзея. Усё лепшае, што ёсць у Совецкай краіне — велічныя палацы піонераў і дзіцячыя санаторыі, прасторныя сады і сталінскія школы, тэхнічныя станцыі і яслі — усё гэта пабудавалі савецкі народ для сваёй шчаслівай дзетвары.

Дзяцінства — самая радасная, самая светлая пара чалавечага жыцця, але яе пазбаўлены мільёны дзяцей працоўных у капіталістычных і каланіяльных краінах.

Вось некалькі здымкаў, якія выклікаюць нянавісць да тых звяроў у чалавечым абліччы, па чый вiне не бачаць дзяцінства і гінуць штогод сотні тысяч маленькіх грамадзян капіталістычнага свету.

... На пыльным вулічным бруку, па-дзіцячаму даверліва раскінуўшы рукі, паклаўшы галаву на брудны і жорсткі пакунак, стомлены голадам і душнай паўдзённай спекай, забіўшы хлопчык у цяжкім хваравітым сне. У яго няма бацькоў. Магчыма, яны памерлі, знішчаныя штодзённай шаснаццацігадзіннай працай у руйнуючых арганізмах цэхах баваўнянай фабрыкі. Магчыма, страцілі здароўе, працуючы за грашы на чайных або табачных плантацыях. Невядома. Вядома толькі, што хлопчык застаўся сіратой і жабуе па незлічоных распаленых сонцам дарогах... (Першы здымак зверху.)

Сотні такіх беспрытульных можна сустрэць на вузкіх вуліцах Шахруда і Нова-Кучана, Шырвана і Бужы-нурда, Мешхеда і іншых гарадоў Паўночнага Ірана. З палаючымі галоднымі вачыма, у лахманах, што ледзь-ледзь пакрываюць танклявае рахітычнае цела, блукаюць яны з працягнутымі за міласцінай далонямі, нібы жывое абвінавачанне капіталістычным уладарам краіны, якія заплылі тлушчам на крыві і пакутах народа.

Аднак, не на многа шчаслівейшыя тыя з дзяцей, якія маюць бацькоў, але бацькі іх не валодаюць фабрыкай, магазінам або буйным зямельным надзелам. Хлопчык і дзяўчынка, якіх вы бачыце на другім здымку, — дзеці парыжскіх рабочых. У сталіцы сучаснай Францыі побач з багатымі і прыгожымі палацамі і бульварамі можна сустрэць заізмшэлыя сярэднявядковыя трушчобы, напоўзруйнава-

ныя каменныя будынкі, у якіх жыве пераважная частка сем'яў рабочых і беспрацоўных. У брудзе і скучнасці тут нараджаюцца розныя эпідэмічныя хваробы, тут можна бачыць штодня самыя рознастайныя чалавечыя трагедыі.

Чаму так трывожна паглядае на дзверы дзяўчынка? Можна ёй здаецца, што вось-вось забяжыць на хвілінку з фабрыкі мама і прынясе што-небудзь паесці галодным з раніцы дзецям? А можа чуюцца ёй за дзвярыма грубыя галасы паліцэйскіх, якія не раз прыходзілі выкідаць на вуліцу рэчы за няўплату кватэрнага доўгу? Але сумная, не па-дзіцячаму скептычная ўсмішка на паблеклых губах яе брата гаворыць аб тым, што мама нічога не прынясе, бо на кватэрную плату пайшоў увесь тыднёвы заробтак бацькоў.

Страшэнным спрутам, які нішчыць усмішку на вуснах мільёнаў дзяцей, уяўляецца нам сёння дзяржаўны лад капіталістычных краін. Воўчыя законы буржуазнага грамадства з кожным годам калечаць усё большую і большую колькасць маленькіх дзіцячых жыццяў.

У 1948 годзе Злучаныя Штаты Амерыкі налічвалі рабочых дзіцячага ўзросту ўтрыя больш, чым у перадаванні час. 76 процантаў дзяржаўнага бюджэта яны выдаткоўваюць зараз на ваенныя мэты і толькі 6 процантаў на асвету, ахову здароўя і сацыяльнае забяспечанне. У трушчобах Дэтройта (буйны цэнтр аўтамабільнай прамысловасці ЗША), дзе жывуць тысячы беспрацоўных, паводле даных гарадской жыллёвай

жамісіі, дзіцячая смяротнасць у шэсць раз вышэй, чым у буржуазных кварталах.

У Аўстраліі, паводле паведамленняў газет «Сан» і «Сандзі тэлеграф», сустракаюцца шматлікія факты гандлю дзецьмі. Штогод сотні бедных бацькоў прадаюць сваіх дзяцей фабрыкантам і заводчыкам адразу пасля нараджэння. Газеты нават цынічна паведамляюць кошт такога небаракі — хлопчыка ці дзяўчынкі. Звычайна цана залежыць ад узросту, здароўя дзіцяці і стану беднасці бацькоў і вагаецца ад 25 да 200 аўстралійскіх фунтаў.

А для гэтых грэчаскіх дзяцей, якіх вы бачыце на трэцім здымку, у прадажных фашысцка-манархічных правіцеляў знайшлася толькі міска чорнай чачавічнай пахлёбкі. Не шчодры падарунак! Але і за ім галодная, абарваная дзетвара змушана гадзінамі, днямі прастойваць у чарзе...

Капіталістычны лад пазбаўляе радасці і шчасця мільёны дзяцей працоўных. І сёння маленькія хлопчыкі і дзяўчынкі разам са сваімі бацькамі, са старэйшымі братамі і сёстрамі пратэстуюць супроць ладу дзетабойцаў, эксплуатацараў і прыгнятальнікаў. Яны змагаюцца за сваё шчасце, за шчасце ўсяго працоўнага

народа, за мір, супроць падпальшчыкаў новай вайны.

На здымку чацвёртым — маленькая ўдзельніца дэманстрацыі міру на парыжскім стадыёне Буфало нясе плакат з заклікам: «Мама, абарані мяне!» Колькі дзяцей з такімі плакатамі прайшло па палях гэтага велізарнага стадыёна! Колькі іх прайшло па дарогах Францыі, Заходняй Германіі, Паўднёвай Амерыкі, па вуліцах Лондана, Нью-Йорка, Токіо!

У барацьбе за мір, за шчасце працоўных звонкі і гнеўны вокліч дзяцей зліваецца з магутным голасам пратэсту рабочых, сялян, простых людзей усяго свету.

ДОЧКІ ВЯЛІКАГА НАРОДА

ФІЛЬМ «Дочки Китая» прысвячаецца мужным партызанкам з Народна-вызваленчай арміі, якую стварылі і выхавалі камуністычная партыя Кітая і яе правадыр Мао Цзэ-дун. Фільм расказвае аб крыніцы сілы, мужнасці і гераізма кітайскага народа ў яго нацыянальна-вызваленчай барацьбе супроць гамінданаўскіх крываваўх полчышчаў. Ён паказвае, як самааддана змагаліся з ворагам жанчыны — слаўныя дочки кітайскага народа.

... 18-е верасня 1931 года. Японскія акупанты ўварваліся ў Манчжурыю.

Невялікі кітайскі пасёлак. Людзі пераналоханы і ўсхваляваны. Што будзе з імі?

На вуліцах уладарна праходзіць паліцэйскі. Ён перадае загад: «Неадкладна ўсе выходзьце: ноччу пасёлак будзе спалены».

З цяжкім горам на сэрцы людзі пакідаюць родныя куткі, несучы на сабе нічымны пажытак.

Маладая жанчына Ху Сю-чжы не можа ісці: муж прыкаваны да ложка цяжкай хваробай. Як-жа яна пакіне любімага чалавека?

Многія жыхары яшчэ застаюцца ў сяле.

Надыходзіць жудасная ноч. Звяры ў вобразе людзей выкопваюць сваю чорную справу: адну за другой падпальваюць лёгкія фанзы. Вось яны ўварваліся ў фанзу Ху Сю-чжы, хапаюць жанчыну і на яе вачах абпальваюць факелам твар мужа...

Пасёлак гарыць. На дапамогу жыхарам спяшае атрад партызан. Партызаны выганяюць нагромачкі.

Палітрук партызанскага атрада маладая жанчына Лынь-Юнь заклікае сялян, якія засталіся ў жывых: «Да зброі, таварышы!»

Яе словы чуе звяр'яцелая ад гора і перажытых жахаў Ху Сю-чжы. Яна напружвае ўсе свае сілы, павольна ўзнямаецца з зямлі і падыходзіць да Лынь-Юнь.

— Таварышы... Вазьміце мяне з сабой! — гаворыць яна з непахіснай рашучасцю.

Так Ху Сю-чжы трапляе ў адзін з партызанскіх атрадаў антияпонскай партызанскай народна-вызваленчай арміі і становіцца байцом 13-га ўзвода.

Акрамя Лынь-Юнь, у атрадзе яшчэ некалькі жанчын-партызанак. У атрад прывяла іх нянавісць да ворага, жадаўне бязлітасна змагацца з імперыялістычнымі забойцамі, за свабоду і шчасце працоўных.

Ва ўмовах цяжкага партызанскага жыцця камуністка Лынь-Юнь паказвае жанчынам-партызанкам прыклад стойкасці, адвагі і мужнасці, бязмежнай адданасці вялікай народнай барацьбе, непахіснай веры ў перамогу.

Баявое жыццё загартоўвае простую кітайскую жанчыну Ху Сю-чжы. У акружэнні адважных і мужных людзей расце яе свядомасць, мацнеюць духоўныя сілы.

— Ты становішся добрым байцом, Ху Сю-чжы, — гаворыць ёй камандзір узвода камуніст Чжоу.

Ху Сю-чжы ўступае ў рады камуністычнай партыі. Яна прымае вялікую клятву: аддаць усе сілы для перамогі... загінуць — але не здавацца ворагу...

І Ху Сю-чжы застаецца да канца вернай гэтай клятве.

Чжоу — муж Лынь-Юнь — загінуў, выконваючы адказнае заданне атрада. Мужна пераносіць гэтае цяжкае гора камуністка Лынь-Юнь. Толькі яшчэ мацней гарыць у ёй пачуццё помсты.

Вось яна разам з групай партызанак узрывае мост у часе руху па ім варажага воінскага эшалона. Заданне выканана. Група апыраўляецца ў свой атрад. На марозе яна выяўляе вялікі атрад карнікаў. Адназначна Лынь-Юнь, не задумваючыся, рашае звязаць з імі бой. Хоць у яе групе ўсяго восем партызанак, але ворага трэба ва што-б там ні стала ўвесці ў зман, каб даць магчымасць скрыцца свайму партызанскаму атраду.

Ідзе няроўны смерцельны бой. Партызанкі заманьваюць ворага ўсё далей і далей да ракі. Лынь-Юнь забіта. Атрадам камандуе Ху Сю-чжы.

— Узяць іх жывым! — аддае загад камандзір карніка атрада.

Расстрэляны ўсе патроны. Партызанкі ламаюць вінтоўкі, каб не засталіся ворагу, закідаюць праціўніка апошнімі гранатамі і, высока падняўшы на руках пела свайго палітрука, уваходзяць у раку.

«Загінем, але не здадзімся!» — спяваюць партызанкі.

— Прымусіць іх сціхнуць! — у шаленстве крычыць японскі афіцэр.

Але выстралы не ў сілах заглушыць песні, пакуль яна не спіхае ў хвалях.

Новы кітайскі мастацкі фільм «Дочкі Кітая» пакідае ў нас, савецкіх гледачоў, пачуццё вялікага захаплення. Такая смерць васьмі гераінь-партызанак у імя шчасця Радзімы, у імя вялікай перамогі народа — цудоўная. Подзвіг слаўных дочак кітайскага народа неўміручы. Ён жыве ва ўсіх справах народа, які перамог японскіх захопнікаў і стварыў сваю свабодную міралюбівую дэмакратычную дзяржаву. Ён жыве і ў расцвітаючай нацыянальнай культуры кітайскага народа. Аб ім сведчыць і гэты новы, створаны кітайскай кінематаграфіяй цудоўны фільм — «Дочкі Кітая».

Сюжэтам для фільма паслужылі сапраўдныя падзеі з гісторыі барацьбы кітайскай Народна-вызваленчай арміі. Артысты — Чжан Чжэн у ролі Ху Сю-чжы, Яо Шэнь у ролі Лынь-Юнь, Бо Лі ў ролі карэянікі Ан — стварылі праўдзівыя вобразы партызанак-гераінь, якія надоўга запамінаюцца.

У нашы дні, калі свабодалюбівыя народы ўсяго свету кляімуць ганьбай амерыканскіх агрэсараў, якія напалі на Карэю, фільм «Дочкі Кітая» гучыць як грознае папярэджанне агрэсарам:

— Камунізм непераможны!

Л. АЛФІМАВА.

АБ БЫТАВЫХ ВЫРАБАХ

У гаспадарчы магазін па Комсомольскай вуліцы зайшла маладая жанчына.

— Пакажыце, калі ласка, гладзільную дошку.

— Гладзільную? — здзівілася прадаўшчыца. — У нас такіх няма.

— А можа ёсць спіральныя машыны на 3 кілаграмы бялізны? З вальцамі для прыціскання. — растлумачыла пакупніца.

— Не, такіх не паступала, — паследваў спакойны адказ.

— У Маскве-ж ёсць. Такая машына мае лёгка, чыста, учацвёрта хутчэй, чым рукамі, і не патрабуе вялікай затраты энергіі.

Пакуль жанчына тлумачыла вартасць машыны, да прылаўка падыйшлі новыя пакупнікі.

— Ёсць у продажу драцяная сумылка для пасуды?

— Не. Я ўжо шмат год тут працую, а такіх не бачыла, — з усмешкай адказвала прадаўшчыца.

— Шкада! Вельмі патрэбная рэч у гаспадарцы.

— А прыстасаванне да мясарубкі № 5 для выпіскання сокаў ёсць? — спытала пакупніца. — Таксама няма? А што-ж з навінак

хатняга ўжытку ёсць у продажу? — настойліва пытала яна.

На жаль, у магазіне не аказалася нічога, што магло-б палегчыць працу гаспадыні. Магазін па Комсомольскай не выключэнне. Такія-ж адказы можна пачуць і ў гаспадарчых магазінах на Чэрвенскім, Камароўскім рынках, Нямізе і іншых магазінах Мінска.

У чым-жа справа?

Справа ў тым, што ў рэспубліцы мала займаюцца выпускам вырабаў, якія палегчаюць працу жанчыны ў быту.

Совет Міністраў БССР у спецыяльнай настанове абавязваў Міністэрства мясцовай прамысловасці і Упраўленне промкааперацыі пачаць выпуск бытавых вырабаў. Гандлюючыя арганізацыі яшчэ летам мінулага года рыхтаваліся прыняць першую партыю такіх вырабаў.

Час прайшоў, а планы не выкананы.

Тысячы жанчын нашай рэспублікі працуюць на прадпрыемствах, ва ўстановах, калгасах. Многія сталі стаханаўкамі, перадавікамі сельскай гаспадаркі, вылучаны на адказную партыйную, савецкую і гаспадарчую

работу. Партыя ўказвае на неабходнасць аказваць ім дапамогу ў рабоце і ў быту.

Што значыць дапамагчы жанчыне ў быту? Гэта, перш за ўсё, стварыць ёй умовы, каб на хатнюю гаспадарку яна траціла як найменш часу. А яго шмат ідзе на прыгатаванне абеду, прыбіранне жылля, мыццё бялізны. Жанчына ўрывае яго ад грамадскай работы, ад вучобы і нават ад свайго адначынку.

Савецкія інжынеры і тэхнікі распрацавалі шмат новых каштоўных бытавых вырабаў, якія палегчаюць хатнюю працу жанчыны.

Сканструяваны спіральныя машыны на 3 і больш кілограмаў бялізны, зручныя гладзільныя дошкі з прыстасаваннем для рукавоў, камбінаваныя каструлі, у якіх можна адначасова гатаваць тры блюды. Вельмі зручны мясарубкі, якімі можна рубіць мяса і выпіскаць сокі. Зусім нескладаны па канструкцыі прылады для рэзкі фруктаў, цыбулі, для афармлення гарніру і вінегрэту, для праціркі гародніны. А як яны дапамагаюць гаспадыні ў рабоце!

У кожным доме неабходна бульбачыстка, бульбамялка, збівалка

спіральная, скрабок для чысткі стадоў, кадкі для цеста, шчоткі для націрання і мыцця падлогі.

Добра мець і гігіенічнае кухоннае вядро, якое адкрываецца пры дапамозе педаль; табурэтку з унутранай скрынкай для шчотак і крэму.

Усё гэта і многае іншае ўжо выпускаюць прадпрыемствы Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў. І ў нашай рэспубліцы нямала

прадпрыемстваў, якія могуць налаodziць выпуск бытавых вырабаў. Кожная гаспадыня з радасцю набыла-б бульбачыстку, ручную спіральную машыну, кошык для мыцця гародніны і да т. п.

На жаль, кіраўнікі Міністэрства мясцовай прамысловасці і прамкааперацыі з гэтай справай не спяшаюць. Жанчыны маюць права запітаць міністра мясцовай прамысловасці БССР т. Кагана, старшыню прамкааперацыі т. Жукоўскага і Міністэрства гандлю, калі-ж, нарэшце, можна будзе набыць навінкі бытавых вырабаў? Ёсць добрая народная прыказка: «Салаўя байкамі не кормяць». Пара ўжо ад баек аб бытавых вырабах перайсці да іх сапраўднага выпуску.

Н. КАЗАНЦАВА.

Мал. Н. Гурло.

Як змагацца з сухасцю скуры твару і рук

(Парады касметолага)

Вельмі часта ў жанчын з далікатнай і тонкай скурай твару пад уплывам сонечных праменняў і ветру бывае раздражненне, а часам і лущэнне скуры. Акрамя таго, што гэта само па сабе непрыгожа, у жанчыны з'яўляецца вельмі непрыемнае адчуванне сцягнутасці скуры на твары.

Як з гэтай з'явай змагацца?

Перш-наперш трэба спыніць умыванне мылам. Якімбы добрым ні было мыла, у ім заўсёды ёсць шчолачы, якія раствараюць тлушчы, што садзейнічае яшчэ большай сухасці скуры. У першыя два-тры дні пажадана адмовіцца і ад умывання вадой; замест гэтага раніцай і ўвечары праціраць твар кавалачкам ваты, змочаным у цёплай вадзе з невялікай колькасцю пажыўнага крэму, прыгатаванага з жывёльнага і расліннага тлушчу (напрыклад, «Лотас» і «Начны»). Для вырабу гэтых крэмаў ідзе лепшы жывёльны тлушч — ланалін і спермацэт, а таксама раслінны — міндальнае, праванскае, персікавае масла і масла-какао. Калі гэтых крэмаў няма, іх можна замяніць свежым слівачным маслам.

Праз некалькі дзён такога догляду за скурай твару, калі першае раздражненне сціхне, можна зноў пачаць умыванне вадой, але толькі не больш аднаго разу ў дзень.

Лепш за ўсё ўмывацца перад сном кіпячонай вадой тэмпературай 18 — 20 градусаў па Цэльсію. Вельмі карысна дабаўляць у вадку невялікую колькасць туалетнай буры і прыблізна палавіну чайнай лыжкі гліцэрына на адзін літр вады. Пасля ўмывання скуры трэба насуха праціраць мяккім ручніком (але не вельмі

церці!) і змазаць увесь твар тым-жа пажыўным крэмам, а калі яго няма, то, як мы ўжо казалі, — свежым слівачным маслам.

Накладваць крем трэба ўмеючы: асцярожнымі рухамі пальцаў пакрываць твар крэмам ад сярэдзіны ілба да віскоў, ад носа, вуголю рота і падбародка ў напрамку вушэй. Пад вачыма крем найлепш накладваць лёгкімі пакалачваючымі рухамі двух-трох пальцаў ад знадворнага краю вачэй да носа. Вельмі тонкі слой крэма накладваецца хвілін за 20 — 25 да сну. Перад тым як легчы ў пасцель, можна асцярожна сцерці рэшту крэму, каб не пэцкаць навалачку.

Замест умывання раніцай рэкамендуецца праціраць твар звычайным кіпячонам малаком або пажыўным растворам. Прыводзім рэцэпт такой сумесі: сто грамаў смятаны, адзін яечны жаўток, адну шклянку водкі. Смятану расцёрці з жаўтком, а затым злучыць з водкай. Праціраць гэтым растворам кавалачак ваты і ім старанна праціраць твар. Гэтая сумесь не псуецца, яна можа захоўвацца не менш некалькіх месяцаў.

Пасля працірання растворам або малаком рэкамендуецца хвілін праз пяць змазаць твар пажыўным крэмам (або свежым слівачным маслам) і прыпудрыць яго.

Праз 10 — 15 дзён такога лячэння скура прыдзе ў нармальны стан. Аднак, памятаючы, што такая скура лёгка падвяргаецца раздражненню, трэба рэдка карыстацца мылам.

Касметолаг М. ФЕДАРОУСКАЯ.

На чацвёртай старонцы вокладкі — камсамолка Кацярына Мятліцкая аглядае вінаградныя лозы ў вінаградніку ў саўгасе Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

Фото В. Лупейкі.

Фотажурнал «БЕЛТА»

БІБЛІОТЕКА

г. Ленин.

Рэдакцыйная калегія: А. П. УС (адказны рэдактар), А. І. ФЕДАСЮК, А. Н. ЗАХАРАВА, В. Л. ФІЛІПАВА, К. А. АБУШЭНКА, Г. Л. ДАЗОРЦАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларусском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрес редакции: Минск, вул. Пушкіна 55, пакой 23.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.

Зак. № 461

АТ 07949

Тираж 10.000

Падпісана да друку 21/IX-50 г.

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
БІБЛІОТЕКА
БЕЛАРУСІ

Цена нумара 1 р. 50 к.

Да гэтага нумара дадасца выкрайка.

ПАД

Р
№